

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2003. MÁRCIUS

Kiss Csaba HAZATÉRÉS DÁNIÁBA

Tragédia két részben

SZEMÉLYEK

CLAUDIUS, Dánia királya
A HERCEG, az előző király fia,
a mostaninak unokaöccse
GERTRUD, dán királyné, a Herceg anyja
KORPUSZ, néhai király, a Herceg apja
HORATIO, a Herceg barátja
POLONIUS, főkamrás
LAERTES, a fia
OPHELIA, Polonius lánya

RAJNÁLD, Polonius fia balkéztől
ODRŰN SZÁZADOS – FORTINBRAS, norvég királyfi
ROSEN
GUILDEN
ÖREG SZÍNÉSZ / KORPUSZ
KOMIKUS
TRAGIKA
ÖREG SÍRÁSÓ
NORVÉG KATONA

I. felvonás

1. KIKÖTŐ

Móló Helsingörben. Éjszaka, holdsötét. Hullámok, ritka sirályok, távoli ködkürt a nyílt víz felől. Csokolózó pár. Vadul, felajzottan, tán kissé ittasan. A hajókürtre megállnak, fülelnek, susognak, kacarásznak, és újra egymásra fonódnak

GERTRUD (*kacag*) Ne harapj! Elég már! Elég!

Birkóznak, dulakodnak – a nő fellöki a férfit, és kacagva menekül

CLAUDIUS Ez szándékos volt! No, megállj! Hol vagy? (*Keresi, hátulról elkapja*)

GERTRUD Engedj el! Teljesen szétmartál!

CLAUDIUS Most nem menekülsz!!

GERTRUD Pszt! Valaki jön! (*Csend*) Ő az?!

CLAUDIUS Valaki...

Hallgatóznak

GERTRUD Úgy félek! Ne mondjuk meg azonnal... kicsit összeszedi, kipiheni magát...

CLAUDIUS Majd meglátjuk...

Fentről óvatos fáklya közelít

POLONIUS Van ott valaki? Hé! Ki van ott? (*Arcukba világít*) Óh, bocsánat, felség! Királynő, bocsánat!

CLAUDIUS Ki az ördög az?

POLONIUS Polonius, uram, egész családjával! – Mi is meglógtunk, felség... Hutty, elpárologtunk, mint a rosszkedv! Otthagytuk a nászi mulatságot! ... Én ugyan még maradtam volna, de a lányom... Ajjajaj!

Egész áldott este: így a Herceg, úgy a Herceg!

OPHELIA (*rákiált*) De papa! Hogy lehet ilyen locska!

POLONIUS Ne haragudj, na! Ma kicsit könnyebben jár a nyelvem...

LAERTES (*Opheliának, ingerülten*) Én ilyent még nem láttam... hogy

valaki így rohanjon szembe a családossal! Azt hiszed, emlékszik még rád?! Ajjaj! Hét év egyetem, a németeknél – egy gazdag fiúnak! Tudod, mi megy ott éjjel-nappal? Ivás, vívás, verekedés – és barátok, lovak, kutyák, lányok! Mit képzelsz?! Egy német egyetem!

OPHELIA Nem igaz, ugye, papa?

POLONIUS (*kacag*) Hogy belém bújt a kis majom.

GERTRUD (*Opheliának*) Ne hallgass rá! Csak irigykedik!

LAERTES Irigykedem?! Na, jól nézünk ki! – Dehogyan irigykedem! Én kiválóan érzem itt magam, asszonyom! Csak egy dolog bosszant! Tudja, mi?! – Hogy én még nem láttam olyant, aki külföldről jött volna haza, főleg hosszabb idő után, és ne az lett volna a szemébe írva, hogy ezek – mármint mi – olyan, hogy is mondjam... olyan vidékiek vagyunk, olyan homoki fajta... mintha alfaja lennénk valamelyik főfajnak...

CLAUDIUS Elég! Hallgassunk már!

POLONIUS A végén még túllocsogod a partraszállást!

GERTRUD Inkább menjetek vissza... Ki tudja, mikor érkezik!

Elindulnak, pár lépésnyit távolodnak, megállnak

POLONIUS Bizony, fene hideg van! Foga van a nyárnak, ahogy mondják.

LAERTES (*üveget vesz elő*) Meghúzza, apám?

POLONIUS Isteni ötlet! (*Továbbnyújtja*) Egy kis szívmelegítő, felség?

CLAUDIUS Királynőm!

GERTRUD Majd később... (*Nézi a sötét vizet*) Hét év, istenem! Mintha egy egész élet volna!

Ködkürt. Locsogó hullámok. Ophelia hirtelen felsikolt a móló végén

OPHELIA Csónak! Csónak a vízen!

Mindenki odatódul, egymás szavába vágva kurjongatnak, integetnek

LAERTES Ők azok! Megjöttek! Hé! Ember a vízen! (*Lóbálja a fáklyát*)

GERTRUD Erre, fiam! Erre! (*Beszalad a tengerhez*)

POLONIUS Hahó! Drága Herceg! Itt vagyunk... Erre! Erre!

CLAUDIUS Hé, őrség! Fényt! Fáklyát ide! Hazajön a fiunk, s mi sötétben tapogatózunk, mint a tintahalak...

2. ÉRKEZÉS

A Herceg egyedül érkezik a sötét víz felől. A parton toporgó bundák, földig érő vaskos posztókabátok között úgy áll, vékonyan, fehéren, mint egy lány. Elefántcsont fésű a sűrű, zsiros hajban

A HERCEG Anyám!

GERTRUD Fiam!

Összeölelkeznek. A fáklyák ideges fényében hosszan, görcsösen szorítják egymást

Azt hittem, már soha nem jössz...

A HERCEG (*kibontakozik az ölelésből*) Sokat szenvedett?

GERTRUD (*riadtan*) Ne is kérdezd! Iszonyú volt! Az utolsó hetek... iszonyat! Egyedül mosdattam, ettettem... Senkit nem engedtem magához, senkit! Iszonyú volt!

LAERTES Örülj, hogy nem láttad! Szinte elevenen...

POLONIUS Elevenen elrohad! Nincs ezen mit szépitni...

LAERTES „Vizet, vizet” – ezt nyögte folyton. Nem is nyögte, valóság-gal ordította...

POLONIUS ...olyan szaga volt, hogy a végén már a közelébe sem lehetett menni...

LAERTES Éjjel-nappal, megállás nélkül: Vizet! Vizet!!

CLAUDIUS Elég! Hagyjatok békén!

Állnak, nézik egymást hosszan, szólanul

A HERCEG Bátyám!

GERTRUD (*szorongva*) Ne még! Kérlek...

CLAUDIUS De! Essünk túl rajta! – Neked apád volt, nekem testvérem, bátyám. Hallottad betegségét, halálát! Ne többet erről! (*Feszült*) Ami pedig minket... az őket illeti... nem kertelek... kimondom nyíltan: múlt vasárnap elvettem anyádat.

A HERCEG Elvetted... Hogyhogy elvetted?

CLAUDIUS Feleségül... Vasárnap lesz két hete...

GERTRUD Nem tudtuk, hogy hazajössz-e. Nem írtál, nem üzentél...

A HERCEG Elvetted anyámat?

CLAUDIUS Hányszor mondtam még: elvettem, mert szeretem! Égessenek meg, ha egy percre is várni tudtam volna! (*Megöleli*) Ugye, királynőm?

A HERCEG És te, anyám? Nem mondasz semmit?

POLONIUS Mit mondjon, fiam!? Hozzáment, és kész! Nézd, milyen szépek együtt! Óh, nincs megatöbb, mint az öregkori szerelem!

LAERTES (*kacagva hátba vágja a Herceget*) Hogy meg van illetődve, a szava is elakadt! (*Nyújtja az üveget*) Na! A boldogságukra! Húzd meg, öcskös! Éljen az ifjú pár! Éljen!

A HERCEG Pillanat! ... Anyám, egy szóra...

CLAUDIUS Lesz időtök bőven! – Inkább nézd meg, ki van itt!

POLONIUS A kislányom, Ophelia! Meg sem ismered, ugye?! (*Laertesnek*) Tartsd közelebb a fáklyát, te! – Hogy kitelt, mi? Már nem nézhetem fürdés közben, szégyelli magát a kis hugyos...

OPHELIA De apám! Miket mond folyton!

A HERCEG Látom... de kicsit hagyjatok most!

POLONIUS Meg sem nézed, meg sem csókolod?!
A HERCEG Mindjárt, kérlek... mindjárt!

LAERTES Semmi mindjárt! Azért jöttünk ki eléd éjnek évadján, hogy megünnepeljünk! (*Odatartja neki az üveget*) Szagolj bele! Hatvanöt fokos, forró dán alma! Ahogy itt szeretjük.

POLONIUS Nyomd a kezébe! Ne félj, nem dobja el! – Éljen a Herceg! Éljen a hazatérés! Vivát!

A HERCEG (*ellöki az üveget, egy fokkal keményebben*) Jó, jó! Majd megünnepeljük! De most hadd váltsak pár szót anyámmal négy szemközt! Kérlek!

GERTRUD (*zavartan kacarász*) Négy szemközt? ... Nincs nekem ahhoz idegem...

CLAUDIUS Majd holnap! Éjszaka kizárólag az enyém!

POLONIUS Ez az! Éljen a királyné!

LAERTES (*röhög*) És éljen az éjszaka! Vivát!

Elszabadul a vidám pokol. Ölegetik, rángatják, csókolgatják, itallal kínálják a Herceget, egyre vidámabban és erőszakosabban, mind az öten egyszerre

OPHELIA A találkozáásra! Vivát, édes herceg, vivát!

CLAUDIUS A boldogságunkra! És egyetlen öcsémre! Éljen!

GERTRUD Ne kérsd magad! Húzd meg!

LAERTES Vivát! Éljen a hazatérés! Éljen a király!

POLONIUS Vivát! Vivát mindenki! – Csókolj meg, fiam!

A HERCEG HÉ! MI VAN ITT! HÁT TI MIND RÉSZEGEK VAGY-TOK!?

Döbrent csend

LAERTES Mi... Részegek?

CLAUDIUS Te vagy túl józan! (*Kirobbanó nevetés*) De ezen könnyen segíthetünk! Ugye, barátaim?

LAERTES Ne hagyjuk vergődni szegényt! Szeszt belé!

POLONIUS Ez az! Éljen! Szeszt belé! Vivát!

A HERCEG Hé! Mit akartok? Álljatok meg!

LAERTES Szép óvatosan... Apám, fogd a fáklyát!

OPHELIA Jaj, ne bántsátok! Kérlek!

CLAUDIUS Polonius, Laertes! Rajta, kapjuk el!

A HERCEG Megörültetek! Hagyjátok abba!
CLAUDIUS Csak egy kortyot! A hazatérés örömére!
LAERTES Vigyázz! Ki ne csusszanjon!
A HERCEG (ordít) Az istenit! Mi ez?! Hagyjátok békén! Engedjétek el!
(Rohan a szádokfák között, elvágódik, csupa sár)

Lefogják – kétségbeesetten vergődik, ordít

CLAUDIUS Állj! Ez képes felordítani a várost!
POLONIUS (kacag) Rossz jel, ha a trónörökös már a kikötőben ordít!
CLAUDIUS Egy vidám dallal nyomjuk el, urak!

Claudius rázendít a dalra, mindenki vele együtt üvölt, tapsol, visít, veri a takust, és közben lassan újra bekerítik a Herceget

Elvitte a víz az eszem,
Három napja szelet eszem,
Szelet eszem, könnyet iszom,
Elhagyott egy édes asszony...

A HERCEG Ne közelítsetek! Anyám, szólj már rájuk!
GERTRUD (nevet) Hagyjátok békén! Tisztára, mint a gyerekek!
CLAUDIUS Hangosabban azt a dalt! A másik strófát, az istentagadókat:
Elfújta a szél a kedvem,
Hiába folyik a nedvem,
Az ördögöt ölelgetem,
Szőrös testét dédelgetem...

Hirtelen rávetik magukat a Hercegre, együtt, közös erővel lenyomják a vadul kapálózót, és Laertes a szájába önti a forró szeszt. A Herceg visít, mint a bekerített disznó

Még egyszer! Hangosabban! (Röhögve ordítják) Egészségetekre! Adjatok a királynőnek is! Mindenkinek! (Isznak) És most forgassuk meg a gyereket! Gertrud, forgasd meg a fiadat! Hagyjátok magára az anyjával... Most jön az én strófám:
Éneklis a szél a dalom
Az élet egy lakodalom,
Kívánom a feleségem,
Lábai közt legyen végem! –
...mindenki énekel velem együtt! Kislány, maga is! Rajta!

Rázendítenek. A királyné kacag, megragadja a kissé tántorgó Herceget, és forgatja, pörgeti, a félrészeg kompánia üvölti a dalt

Így! A király meg a szűzzel! Apa a fiával! Így mulat a dán udvar! Hé, habok! Zúgjátok! Dobjd el azt a rohadt fákllyát, Laertes fiam! Megpörkölöd apádat! És most párcsere a sötétben! Nesze, Ophelia, itt a Herceged! Királynőm, hol vagy?

Táncolnak, forognak, ordítanak. A Herceg teljesen rádól, szinte ráfekszik Opheliára

OPHELIA Segítség! Nem bírom tartani!
CLAUDIUS Hát akkor dönts le, szívem! A TIED! (Csend) Nesze, húzd meg! Bátorság! (Amíg Ophelia iszik – a Hercegnek) Tetszik, ugye? Nézd ezt a fehér testet! Ezt a jó szagú húst... virágokban aludt a kedvedért! Csak rád várt! Nézd, micsoda test!

Odalép, és egyetlen mozdulattal lehasítja róla a ruhát. Ophelia sikolt. Laertes kőkéjük ugrik, kiveri a fákllyát a király kezéből

LAERTES Az ördögbe, uram! Erről nem volt szó! Mi ez, felség?
CLAUDIUS Ej! Üsse már le valaki ezt a mitugrászt! Tűnj el, öcskös, mert a nyakadra lépek!
POLONIUS (próbálja ellöködni fiát a király útjából) Eredj innen! Csak tréfa volt, mondom! Nem lesz semmi baj, fiam! Eredj már!
CLAUDIUS Hol a lány? (A fákllyával keresi) Hol vagy, Ophelia, gyere elő!
LAERTES Ha valami történik, apám...

POLONIUS Ugyan mi történne? Na, menj már haza, te bolond!
Mindjárt jövünk mi is...
CLAUDIUS Itt van! (Megtalálja Opheliát – a Hercegre mutat) Ne félj tőle! Látod, hogy néz! Rajta! Ki a tíz körmődet, kis hiúz!
OPHELIA (a Herceghez menekül) Mondd, hogy hagyja abba! Úgy szégyellem magam!
A HERCEG (nagyon részeg már) A fákllyát, bátyám... Hallod?! Oltsd el a fákllyát! (Odatántorog hozzá, kiüti a kezéből) Az a rohadt hold is! Mit virít ott... mit vigyorog?

Összeölelkezve elvágódnak Opheliával

GERTRUD Gyere! Hagyjuk őket!
CLAUDIUS Előbb csókolj meg!

Összefonódnak – Polonius jön óvatosan, nesztelen, lányát keresi a félhomályban

Mit bámulsz, öreg? Mozog a csutkád, mi? Mindenki szeret! Nesze! Eredj a lotyókhoz! Na, menj már!

Polonius eloldalog

És menjünk mi is haza! Hé, hajnal! Ébresztő, nap, hold s ti csillagok! Hazajött a fiunk! „Éneklis a szél a dalom...”

Távolodnak, hangjukat lassan elnyeli a tenger s a sirályos hajnal

3. MÁS NAP

Hajnal a parton. A Herceg Ophelia ölében fekszik. A lány algákból, kagylókból, sirálytollakból koszorút font a Herceg elgyötört, másnapos arca köré. Szeretettel nézi, simogatja, mint egy kisbabát

OPHELIA Ébresztő, édesem... Mindjárt világos van... Meglátunk!

A Herceg értetlenül mered a nőre

Miért nézel így? – Csúnya vagyok?
A HERCEG Hogy... kerülsz te ide?
OPHELIA Én... Hát... Nem emlékszel?
A HERCEG Nem... Mi történt! Mondd már!
OPHELIA Semmi... Nem történt semmi... Találkoztunk... ennyi! (Hozzásimul, öleli, simogatja) Úgy örülök, hogy végre itthon vagy... Drága arcod! Szemed!
A HERCEG Ne... Hagyjál... kérlek! Hadd álljak fel... (Lefejti magáról)
OPHELIA De akkor miért írtál, miért üzentél... hogy várjalak! Miért?

A Herceg ügyetlenül megsimogatja a fejét, Ophelia a lábához simul. Polonius közeledik a szádokfák között. A Herceg észreveszi, kapkodva öltözik

OPHELIA Elmész?!
POLONIUS Jó reggelt! Hát ti... itt bujkáltok?
A HERCEG Mennem kell...
POLONIUS El tud menni egyedül, édes úr? (Hosszan néz utána) Milyen kicsi, így reggel a fényben! (Opheliához) Mennyire vagytok?

Csend

OPHELIA Ne nézzen így!
POLONIUS Első éjszaka? Mindent egyszerre! ... Óh, te ostoba, te! Egyetlen éjszaka! Most aztán ne sírj nekem, ne merészelj... Hallod?! Eredj haza, és szedd össze magad! Mosakodj meg jól! S a bátyádat kerüld! Hallod? – El tudsz menni egyedül? Te nyafka, te!

Ophelia lassan eltámoľyog

De nehéz egy apának! De nehéz!

4. A KIRÁLY

Sötét trónterem. Claudius jön nagy elánal. Már messziről ordít, csapkodja az ajtókat, kurjongat, és ezt az egész cirkuszt iszonyúan élvezi

CLAUDIUS Ébresztő, bolhások! Hé! Mindenki alszik? Polonius! Rajnál! Ébresztő, emberek! Meddig bögjek itt magamban, mint egy marha?! Múúú! (Nevet) Nem mozdul senki?! Ébresztő! (Ledobja magát a trónra) Hol a királynőm, kávé, köntösöm? (Csend) Semmi! És miért van itt ilyen sötét? (Elrántja a függönyt, és a reggel éles fényében hirtelen megpillantja a norvég katonát. Riadtan hátrál előle) Hé! Mi ez? Ki a halál ez!?

Vad arcú, vállas, de igen nyomorúságosan öltözött alak áll az ablaknál. Fegyvere széles fejú, rozsdás szekerce – egyszerre szánalmas és félelmetes jelenség

SZÁZADOS (erős germános akcentussal) Odrún százados! Ófelsége ifjabb Fortinbras norvég hadúr követe.

CLAUDIUS Ófelsége... kicsoda?

SZÁZADOS Ófelsége ifjabb Fortinbras...

CLAUDIUS Ifjabb tehénzsar! Így mondjad! Rajta! Mondd utánam: „Ifjabb tehénzsar, norvég herceg...”

SZÁZADOS (kihúzza magát) Ófelsége ifjabb Fortinbras, norvég hadúr...

CLAUDIUS (kacag) Szóval önérzetünk is van! Jó tudni! Nagy dolog! Drágább, mint a vér... Mi ez? (Kiveszi a kezéből a levelet) Addig mondj valamit a nyelveteken!

SZÁZADOS Mit mondjak?

CLAUDIUS Bármit! Ami eszedbe jut.

SZÁZADOS (pillanatnyi zavar után énekelni kezd, előbb bátortalanul, fakón – aztán egyre több szenvedéllyel, gyűlölettel, vérrrel. Félelmetes jelenés, ahogy egy helyben menetelve ordítja, harsogja a dalt, a harcba indulók fanatizmusával)

Eg rád gjev deg, Loddfävne,
råd du take, nyttig om du nem,
god om du gaumar:
eit illmenne du aldri late
di vanheppe vita.
Av ille menn aldri like
du vinn for godhug du viste...

CLAUDIUS Elég! Mi ez!

SZÁZADOS A himnusz, uram!

CLAUDIUS Szép...

Belép a Herceg. Arca szürke, zöld a másnaposságtól

(Kacag) Hogy nézel ki, kisborz!

A HERCEG Miért csináltátok ezt velem?!

CLAUDIUS Hagyd a fenébe! (Megöleli – cinkosan) Megvolt? Jó volt? Hm? (Felnevet) Nem emlékszel? Hát ez a te bajod! (Nagyon élvezi) Tejföl, mi?

A HERCEG Ne ordíts, kérlek! Szétemgy a fejem! Mire volt ez jó, bátyám?

CLAUDIUS Ugyan! Szedd össze magad! Jó forró fürdő, gazdag reggeli... ropogós fehér ing! És máris más ember vagy!

Belép Gertrud, hálóingben, mezítláb, ahogy az ágyból kiszállt

GERTRUD (ásít) Elaludtam...

CLAUDIUS Na, végre! Felkelt a nap, uraim! De gyönyörű vagy! Ez az érett, meztelen kar! Eltékoztolt évek ráncai... nem bírok rád nézni, hogy meg ne kívánjalak! Ó, Gertrud! Gertud! Mit csináltunk mi annyi éven át?

Szerelmesen, vággyal megcsókolják egymást

A HERCEG Bátyám! Kérlek!

GERTRUD (zavartan kibontakozik az ölelésből) Jól van! Hagyj egy kicsit! CLAUDIUS Bocsnát... elragadott a hév! De hát csodálad!? Láttad ilyennek anyádat valaha?! Nézd, hogy jár! Mezítláb, mint egy páva... A HERCEG Nem... Egyszerűen nem hiszem el...

GERTRUD Bocsáss meg... nem láttalak... (Kacag) Csak nem sírsz...

Vad ordítás, dulakodás hallatszik kintről

POLONIUS (kintről) Megörültél!! Ereszd el! Megfojtod, te nyomorult! LAERTES (berángatja Opheliát, teljesen magánkívül) És a húgommal mi lesz? A világ szegényére, egy bűdös hajókötélen részegen felcsinált húgommal!

A lány arca kék-zöld a veréstől, és szoknyája a reggeli fényben még gyűröttebb, nyomorultabb

POLONIUS (Claudiusnak) Ne figyelj rá, felség! Könyörgök... A fájdalom elvette a józan esztét...

A HERCEG Istenem! Mit csináltak veled?

LAERTES (odalóki a lányt a Hercegnek) Tessék, itt van! A tiéd!

POLONIUS (próbálja elrángatni a lányt a Herceg elől) Megörültél, te szerencsétlen! Ereszd már el!

LAERTES Nesze! Ha jó volt éjszaka, legyen jó nappal is!

OPHELIA Elég! Hagyjátok abba! Nem akarom én senki nyakába varrni magam! (Zokogva kirohan)

Laertes utána, megöleli, hisztérikus fájdalommal nyugtatja, csillapítja hűgát

POLONIUS Könyörgök, felség! Olyan testvérek ezek, mint két tojás! Az egyiknek fáj, s a másik jajgat tőle...

LAERTES (a Hercegnek) A német ribancok után jólesett egy kis hazai, mi!? Na, szólalj meg... vagy beverem a képedet!

CLAUDIUS Elég! Laertes! (Csend) Ami esett, megesett! Húgod ügyét ezennel lezártuk! Többé nem akarok hallani róla!

LAERTES Ezt hogy érted, uram? Hogyhogy lezártuk?!

POLONIUS (félrelóki Laertest, teljes pánikban) Hallgass, te eszement bolond! Teljesen megörültél!?

LAERTES Én örültem meg, apám!? Én?

CLAUDIUS Ami pedig fiad szándékát illeti, hogy udvaromat elhagyja...

POLONIUS (már szinte sír) Könyörgök, felség! Ne tedd ezt velünk...

CLAUDIUS (folytatja) És egy időre elutazzon...

A HERCEG De bátyám! Miféle képtelen, aljas dolog ez! Hiszen igazuk van, tudod jól!

CLAUDIUS Mi van itt ma reggel!? Mind megvesztetek!? (Csend) Gyere ide, Laertes! Látod ezt az embert? Odrún százados, Fortinbras követe! SZÁZADOS Az ifjabb Fortinbrasé, uram!

CLAUDIUS (gúnyjal) Helyes! Mindig javíts ki, ha tévedek! Szóval az öreg Fortinbras, a norvég király haldoklik, és öccse, az ifjabb eF – aki korra, rangra, reményre akár a mi öcsénk – titokban, apja háta mögött összeszedett háromezer ilyen verőlegényt: nézzétek, kicsoda példány! Ilyenből háromezret! (Gertrudnak – halkán, bensőségesen) És ezeket szeretné átvezetni szépen, békésen, lábujjhegyen a gazdag Dánián, hogy, úgymond, lerohanják azt az ágrólszakadt, káposztaevő Lengyelországot... (Ráüvölt Odrúnra) Hát hülyének néztek ti engem! Ezek fosztogatni kéreznének be ide, mint bátyám idejében! Bekúsztok az ingünk alá, akár a tetvek, s a vérünket szívjátok! Ez a válaszom! (Széttépi a levelet) Menjetek a pokolba!

LAERTES És mi ebben az én tisztem, uram!?

CLAUDIUS Te leszel az én követem! Ifjabb Laertes, dán hadúr! Elmész az öreg Fortinbrashoz, a haldoklóhoz, és megmondod neki: ha nem akarja, hogy a norvég lakosság felaprított holtteste az Északi-tengerben – mint farsangi gyertyák – úszkáljanak, akkor önként átadja nekem nagy étvágyú öccsét! Légy kemény és kíméletlen! Ha elhozod az ifjabb Fortinbrast, tábornokommal teszek! (Megöleli) Tartsd nyitva a szemed! És írd gyakran, hogy mit tapasztalsz: veszélyes banda ez! POLONIUS Ha a méltó követséghez némi pénzt is adna neki, uram! CLAUDIUS Soha! Élvezetekre bármennyit... De a dán király követét tartsa jól az ellenség! Elmehettek!

Csend

A HERCEG (kiszáradt torokkal, suttogva) Hadd menjek el én is...

CLAUDIUS El? Hova?

A HERCEG Vissza... Wittenbergába... (Anyjához) Hadd menjek el!

GERTRUD De hát... alig jöttél meg...

A HERCEG Kérlek! Ne kényszerítetek... hogy a nyoszolyólányotok legyenek!

CLAUDIUS Ne játsszuk tovább ezt az otrombaságot, öcsém! *(Nyílt, őszinte)* Tudod, hogy mindig szerettelek, gyerekkorod óta... én neked Claude voltam, és Claude is maradok, gyerekkorod Claude-ja! Bármilyen történjen, ezt ne tagadd meg!

GERTRUD *(szinte sír)* Alig jöttél meg! És újra elmennél... Ne menj el, fiam! Kérlek!

A HERCEG *(nézi anyját, nagybátyját)* Nem... Egyszerűen nem értem! Hát lehetséges ez?! Hogy húsz év után, ti ketten... egyik napról a másikra így... egymásba! – Nem! Ez lehetetlen! Nem ismerek rád, anyám!

GERTRUD Én sem magamra, fiam, hidd el! Én sem... Negyvennyolc éves vagyok, és szerelmes! Mint életemben még soha! Mint egy kislány! Ne vess meg ezért! Apádat eltemettem, de én élek! Hagyj boldognak lennem! *(Letérdel elé, a kezét csókolja)* Ne menj vissza, kérlek!

A HERCEG Mit csinálsz?! Anyám!

GERTRUD Maradj velünk! Könyörgök! Ne menj vissza, fiam!

A HERCEG *(tehetetlenül)* Most mit mondjak? Mit mondjak erre? Legalább a sírjához hadd menjek egyedül... egymagam...

GERTRUD A kápolnában temettük el, a tó mellett. Ahogy kérte! „Méhék zúgjanak a kriptám körül, s kotyogjon a tó vize, ha fúj a szél.” Ott nyugszik, hol mindig is pihenni szokott... Búcsúzz el tőle, és siess vissza! Szobádat én magam takarítottam ki, az ágy alatt fészkel egy nyest...

A Herceg el. Gertrud boldogan, tiszta szívből felnevet

CLAUDIUS Te szerelmes negyvennyolcas, te! *(Megöleli)* Mindenkit leveszel a lábáról!

Sötét. Zúgnak a méhek

5. HORATIO

A királyi kriptá belseje. Sűrű felhomály. A sír egy gránitkockán fekvő homokkő páncél – szikkadt, zörgő koszorúk, csontszáraz öröközőkdek temetik maguk alá. Hirtelen éles fény hasít a felhomályba. Napfény és őrző méhzsongás.

Belép a Herceg. Szinte felve közeledik a sírhoz. Félrehúzza a szobor arcából a sírnövények zörgő maradékát. Nézi a megkövült vonásokat. Kint vadul zúgnak, őrzőnek a méhek

A HERCEG *(száraz torokkal, alig hallhatón)* Nehéz szívvel állok itt... a sírodnál, apám... Nehéz szívvel, és készületlenül... vártál, ugye? Vártál! ... Minden percben vártál, s én nem jöttem! ... Pedig tudtam, hogy beteg vagy, nagyon beteg... megtírták jó párszor! De én csak halogattam hétről hétre... sürgettek, hogy siessek, mert súlyos... de én nem jöttem... mert... mert... nem akartalak meghalni látni... apám! ... Rettegtem... hogy vége... ahogy elszáll minden... ami volt... minden... élet és érzés... ami voltál... *(Szinte kiszakad belőle)* Bocsáss meg... bocsáss meg nekem... de nem bírtalak meghalni látni!

Egy hang a sötétből

HORATIO Apád él!

A HERCEG *(rémműlten)* Ki az? Ki van ott? *(Felkapja a méceszt, és a gyászszemét közül felegyenesedő alak arcába világít)*

HORATIO Én...

A HERCEG Horatio! *(Még mindig remeg)* Mit bujkálsz itt?

HORATIO *(érzelem nélkül, fakón)* Vártalak... Lássam, mi lett belőled...

A HERCEG *(félve közelebb lép hozzá)* Te vagy? ... Hogy megöregedtél... Horatio! ... Az arcod! A szemed!

HORATIO *(belevág)* Mondom: APÁD ÉL!

A HERCEG *(csak most érti meg)* Mit mondasz?

HORATIO Ami maradt apádból, az még él... Beszélni akar veled!

A HERCEG Hogyhogy él... Mit beszélsz?! Hiszen eltemették... országvilág előtt!

HORATIO Más hulláját... *(Hirtelen megáll, hallgatózik, nagyon feszült)*

Psz! Itt valaki járkal!... *(Csend, fülel)* Valaki jön... *(Eltűnik a kő árnyékában)*

A HERCEG Horatio! Állj meg! – Hogyhogy a más hulláját?! ... Állj már meg! Hallod!?

HORATIO Ne ordíts! Megörültél!?

A HERCEG Vigyél oda! Most azonnal!

HORATIO *(suttogva)* Most nem mehetünk! Figyelnek... Emlékszel a régi könyvtárra? – Holnap, sötétedés után gyere oda! De ne szólj senkinek! Hallod?! Ne bízz bennük, anyádban sem! Senkiben! Ne bízz bennük, hallod?!

Reszke kopogás kintről. Horatio hangtalanul eltűnik, mint az árnyék

A HERCEG Várj, Horatio! *(De már nincs sehol)*

Éles fény. Résnyire nyílik az ajtó

OPHELIA Én vagyok... Hallasz? Tudom, hogy bent vagy! Láttalak... *(Félig nyitva az ajtó, de nem jön be, nem is mutatkozik)* Csak annyit, hogy nem én árultalak el! Nem tőlem tudják, hidd el! Véres volt a szoknyám... az árult el! *(Csend)* Nem mondasz semmit? ... *(Lassan kezdi becsukni az ajtót)* Csak annyit még... az ablakom alatt van egy hinta, nyikorgását éjjel is meghallom... *(Sötét – kintről)* De ne késs soká...

6. ALKONY

Királyi hálószoba. Claudius egy finom szövésű lepedőt szorgolgtat

GERTRUD Add már ide! Meddig szorgolgotod?

CLAUDIUS Nem túl jó szagú ez neki?

GERTRUD Hadd érezze, hogy hazajött... hogy itthon van. Meglásd, megnyugszik.

CLAUDIUS *(beleszív)* Ettől még zaklatottabb lesz! A legbujább tavaszi erjedésszag... Mi ez?

GERTRUD *(kacag)* Semmi... Friss hársfaméz!

CLAUDIUS Te, boszorkány! Ettől egy szemhunyást sem fog aludni... de nem ám!

GERTRUD No, add ide! Megvetem az ágát, és jövök!

CLAUDIUS *(megöleli)* Nem engedlek! Van bőven, aki megvesse...

GERTRUD De ma én akarom! Első éjszaka.

CLAUDIUS Most nekem kellesz! Ne ficánkolj, mert még jobban rám jön!

GERTRUD De bolond vagy!

CLAUDIUS Engedd már el azt a fene lepedőt, még összekenjük a végén! *(Kitépi a nő kezéből, kidobja a folyosóra)* Hé! Ágyazzatok meg a Hercegnél, és reggel vigyetek neki nyolcfogásos reggelit, gőzölgő friss dán sörrel, hadd érezze, hogy itthon van! *(Visszajön, Gertrud közben elfújta a lámpát)* Hol vagy?

GERTRUD Itt fekszem... A helyemen...

CLAUDIUS Meztelen vagy?

GERTRUD Ne gyűjts lámpát!

CLAUDIUS Miért?

GERTRUD Nem akarom, hogy láss... Öreg vagyok... Olyan szépen alkonyul... Hadd tűnjünk el benne teljesen... én még látlak, gyere!

CLAUDIUS Vezesd a kezem, mint egy vaknak... hajja... homloka... szeme... szája... nyaka.

GERTRUD *(líheg)* Ne siess! ... Lassan! Az egész élet a miénk...

És egy látomás. Ophelia hintázik valahol a sötétben. Hintájának kötele hosszú, mint az éjszaka

7. SZELLEME

Régi könyvtár. Vaskos polcok. Ősök szüette arca a falakon. A Herceg jön valami lámpával

A HERCEG *(suttogva)* Horatio! Itt vagy?

HORATIO *(éles hang a sötétből)* Oltsd el, az istenit!

Csend, sötét

Nem látott meg senki?
A HERCEG Nem... Hol vagy?

*Horatio görnyedten közeledik. Ölében cipel, vonszol valamit. A Herceg döbben-
ten mered a nedves rongyokba bugyolált alakra*

A HERCEG Mi ez?
HORATIO Nem biztos, hogy megismer... *(Kezdi kibontani, pályáiból ki-
hámozni a Korpuszt. Odahajol az arcához, egészen közel)* A fia van itt,
hallja? A fia!

Egy kéz nyúl ki a rongyok közül, megérinti Horatio kezét, arcát

A HERCEG *(félve közelít)* Istenem, mi ez?
HORATIO *(a Korpusznak – gyöngéden)* Nem, felség! Én vagyok,
Horatio! *(A Hercegnek)* Hajolj föl! Folyton téged keres! Még! Köz-
lebb! – Fogd meg a kezét, ne félj, nem fertőz... Tedd az arcodra a
kezét... Ne félj tőle! *(A Korpusz fülébe)* A fia arca ez, érzí? A fia arca!
A HERCEG Apám szeme! ... Istenem, hogy néz! ... Te vagy, apám?!
HORATIO Hangosabban! Hajolj közelebb!
A HERCEG Beszélni akarok veled! Segíts! Hogy tudnám megszólítani?
HORATIO Hajolj egészen közel hozzám!
A HERCEG Apám, hallasz!? Én vagyok... a fiad!
KORPUSZ *(zihál)* Víz! Víz!
HORATIO Emeld meg a fejét!

*Ketten tartják, itatják, a Korpusz köhögve, fuldokolva nyel. A Herceg alig bírja
nézni*

Mindjárt jobban lesz... alkonyat után enyhül kissé. *(Lassan beáll a
csend)* – Figyelj rám! Mindent, amit mondtam, felírtam ebbe a füzet-
be... a mérgezést is, az utolsó napot is, mindent... hogy ha valami baj
érne... Hiszen aki apádat ilyen állapotba hozta, árnyékának mért
kegyelmezne?!

A HERCEG A nagybátyám... lehetetlen...
HORATIO *(ordít)* Nézz apádra, az istenedét! Mit képzelsz, mitől lett ilyen!
A HERCEG Nem... nem tudom elhinni...
KORPUSZ *(hirtelen feleszmél)* Nem álom! Nem! ... A hangja... a nyögé-
se... – zsjjúú-dzsú – zsjjúú-dzsú... ácsok csattogása... hallom... Óh,
nem álom!
HORATIO *(törli az arcát)* Nem álom... Persze, hogy nem! Nyugodjon
meg!
A HERCEG Mit mond?
HORATIO Gyakran beszél erről. Egyszer álmában ácsok fejszjét,
fűrészek zaját hallotta, de nem álom volt, hanem anyád nyögése és
meztelen testek csattogása, az ágy lábának sikolya a padlón, mint a
fűrész... A szomszédban az öccsével...

A HERCEG A halálos ágya mellett?!
HORATIO Azt hitték, nincs magánál... akkor már hónapok óta mér-
gezte batyád, kis adagokban, észrevétlenül. Rák támadta meg –
mondták –, iszonyú kór! És nincs ember, aki gyanút fogna... hiszen
látod, elevenen rothad el!

KORPUSZ Méhek! ... méhek zümmögése... nedves itt a nyakamon...
jaj, gyilkos! Gyilkos! *(A nyakához kap, mintha el akarna hessegetni vala-
mit, aztán lehanyaglik a keze)* És sötét... Óh, szegény ember...

HORATIO *(odahajol hozzá)* Sötét... és utána? Mi van a sötét után? Mit érez?
KORPUSZ Sötét és... Hideg... Gyertyák illata...

HORATIO Meg virágok, ugye?! Micsoda gúny!
KORPUSZ Méhek... és sötét... Virágok illata...

HORATIO Ez az! Megvan! Értem már! Értem a méheket! „Sötét... és
virágok... és méhek.” *(Lázasan jegyez a füzetbe – közben magyarul)* Egy
idő után batyád elunta a hosszúra nyúlt haldoklást, és egy délután,
amikor apád a tó partján pihent, a méhei között, egy utolsó, halálos
adaggal akarta a művet megkoronázni... „Nedves itt... a nyakamon.”
Érted? Véletlenül mellőntötte... vagy apád riadt fel hirtelen, s a keze
után kapott! Érted már?

A HERCEG *(még mindig képtelen elhinni)* Értem... És aztán... Mondd tovább!
HORATIO Aztán „sötét”! Azt hitték, meghalt – hiszen hetek óta vár-

ták már! Meg se nézték rendesen, gyorsan kiterítették... Olyan szaga
volt, hogy meg se mosdatták, fel se öltöztették, harci páncéljába cso-
magolták, és körülrakták illatos gyertyákkal, füstölőkkel, valósággal
betemették virággal... Csak úgy dongták a méhek! – Gyors búcsú,
mélta, és máris szétszaladt mindenki, mint a bogarak. Egyedül én
maradtam a ravatalnál... nem is a végtisztség miatt, inkább undor-
ból... hogy így kaparják el... Akkor még nem sejtettem semmit... áll-
tam a ravatal mellett... és hirtelen meghallottam, hogy lélegzik! A pán-
cél hidegétől magához tért, felébredt! Éjszaka kicseréltem egy másik
hullára. Senki nem törődött velünk, már folyt a dinomdánom... olyan
halotti tor volt, hogy másnap lapáttal szedték fel a hányást! A kutya
sem nézte, hogy kit hantolnak el. Azóta rejtegetem, hurcolom ma-
gammal...

A HERCEG *(belevág – szorongva)* És anyám? Tudta ezt?
HORATIO Nem tudom.

A HERCEG *(a Korpuszra)* Ő mit mond?
HORATIO Soha ki nem ejti a nevét: „nyögése, érintése, hideg teste,
szerelme” – csak éppen neve nincs.

KORPUSZ *(feleszmél)* A kéz! Fiam keze...
HORATIO Megismert! Hajolj föl! *(Ujjongva)* A fia van itt! A fia!

A HERCEG Apám... Én vagyok! Hallasz!
KORPUSZ *(nehezen ejti)* Élsz még?

A HERCEG Mit mond?
HORATIO Hogy élsz-e még?

A HERCEG Hogy élek-e?! ... – Hát persze, hogy élek! Élek, apám!

KORPUSZ *(görcsösen belekapaszkodik a Herceg kezébe, és egyre vadabbul,
ádázabbul hörgi, sziszegi az arcába)* Öld... meg... Öld meg... fiam...
öld... meg... Gyilkos... öcsém... Öld meg... öld... *(Indulata agonizáló
rohamba fullad, vért öklendezve, hörögve kapkodja a levegőt)*

HORATIO Víz! Vízet, gyorsan! *(Próbálja lefogni, megitatni, de a roham
egyre hevesebb)*

KORPUSZ Öld meg, öld meg! *(Ordítja, nyüszíti fuldokolva szüntelenül)*

A HERCEG Istenem! Mindjárt meghal! Orvost! Gyorsan orvost!
Segítség! *(Rohan kifelé)*

HORATIO *(vadul visszarántja)* Megőrült?! Ne ordíts!
A HERCEG De hát meghal! Orvoshoz kell vinnünk... Gyorsan!
Orvost! Segíts már!

Felnyalabolja a Korpuszt, ki akar menni vele, de Horatio lefogja

HORATIO Meg akarsz ölni, te nyomorult?! *(Fojtottan)* Hát nem érted,
hogy aki megmérgezte, az most a királyi székben ül?!

A HERCEG *(rángatja)* Ereszd el! Hallod! Engedd már el!
HORATIO Ne ordíts! Elment az eszed?!

A HERCEG Nem érdekel! ... Meggyógyítottam... orvost hívok... és
meggyógyítottam... *(Szinte sír)* Azután ölbe veszem, és körbehordozom
az egész országban... Nézzétek, emberek! Mit tettek apámmal!

Öccse, a király mérgezte meg!

HORATIO Ezzel a nyöszörgő ronccsal akarsz házalni, királyt buktatni!
Hiszen apádat eltemették, az egész ország látta! Te, világ bolondja,
te! *(Felnyalabolja a Korpuszt)* Na, tűnjünk innen, amíg nem késő!

A HERCEG *(belekapaszkodik a „pályába”)* Ereszd el az apámat! Nem
viszed sehova...

HORATIO Fogd már be a szád!

*Torkon ragadja a Herceget, és két mozdulattal kidobja az ajtón. Ölbe kapja a
ziháló, nyöszörgő Korpuszt, és eltűnnek a vaskos polcok labirintusában. A Her-
ceg vadul rángatja, rugdossa kintről az ajtót*

A HERCEG Nyisd ki! Hallod!? Nyisd ki, vagy betöröm!

*Pillanatnyi csend, ablakszilánkok zaja. A Herceg beugrik a szobába. Keze, arca,
valla csupa vér. Ide-oda rohangál a polcok közt*

Horatio! Hol vagy? ... Apám! Horatio... Merre vagytok?! – Szólalj már
meg! Horatio, kérlek! – *(Egyre kétségbeesettebben hívja, szólongatja
őket)* Bocsáss meg! ... Elvesztettem a fejem! ... Horatio! Hol vagy? ...
Ne hagyj magamra! Kérlek!

Sötét

8. LEVELEK

Trónterem. Claudius reggelizik, dúsan, mohón, gusztussal. Belép Gertrud

CLAUDIUS Hm?

GERTRUD Semmi... Ma sem aludt itthon.

CLAUDIUS Most hol van?

GERTRUD *(idegesen)* Tudod jól! Miért kérdezed?!

CLAUDIUS Oda kéne megágyazni neki. Nehogy felfázzon a kövön!

GERTRUD Majd elmúlik. Hadd heverje ki...

Nyílik az ajtó

POLONIUS *(ragyog a boldogságtól)* Óvatosan, Rajnáld fiam! A lábad elé nézz!

Rajnáld hatalmas tálcán hozza a söröket, kávékat, édességet. Nagyon ki akar tűnni, nyájas, készséges, túlbuzog

Belső inasom, csak hát kezdő még...

CLAUDIUS *(matat a tálcán)* És a mustár?! – Képtelenség kivárni a mustárt! Két hónap alatt nem bírtátok megtanulni, hogy a vékony, köményes kolbászkához édes mustár kell! És vele egyszerre, amíg forró! Mért nem lehet ezt megérteni?

POLONIUS *(Rajnáldnak)* Rohanj gyorsan, fiam! *(Claudiusnak)* Engedelmevel, uram, itt most fejek fognak hullani!

CLAUDIUS Apropos fejek hullása! Írt már a fiad? *(Töri a tojást)*

POLONIUS Nem, uram! Isten tudja, mi lehet! A harmadik futárt küldöm utána, de válasz semmi! Talán ha felséged is odakanyarintana egy szigorú lábujjgözetet... hogy nem ezt vártuk tőle, ugye?

CLAUDIUS Tessék! Még ez is! Gyűlölöm a lány tojást! A képetekre kenjem?

POLONIUS A tyúkok, uram! A húsup is szinte szétmállik a levesben...

Rajnáld érkezik rohanva

Na, végre a mustár! Szabad egy pötttyentést a kolbászra? *(Ráken egy picit)*

CLAUDIUS *(Gertrudnak)* Egyél egy falatot!

GERTRUD Nem kell...

CLAUDIUS Attól nem lesz boldogabb, hogy te sem eszel! *(Idegesen eltolja a tálcát)* Tiszta siralomház!

POLONIUS *(lábujjhegyen)* Szerintem... ha szólhatok, uram... én rájöttem, honnan fúj a szél!

CLAUDIUS Honnan?

POLONIUS Csak félve, úgy szőrmentén jegyzem meg... hogy szerintem a Herceg rosszkedvének oka... mégiscsak a lányom!

CLAUDIUS Jaj, ne! Most már a reggelinél is!

POLONIUS Nem látszik rajta, amilyen kis alamuszi! De ahogy mondják, vékony kígyó harap nagyot... *(Csend)* Ha nem szól rám, uram, én folytatom ezt a kis gondolatmenetet. Szóval a lányom, ugye? Az is kész bolond már! Mint a macska, amikor tüzel! Tegnap már rá kellett zárjam az ajtót... mert folyton a sír körül lófrált. És ugye, nehogy teherbe essék itt a végén... az nem lenne politikai dolog!

CLAUDIUS Ki tudja? Balkézről való gyerek... Láttunk márilyent!

GERTRUD Jaj, hagyd már békén! *(Poloniushoz)* Miből gondolsz, hogy éppen a lányod miatt?

POLONIUS *(boldogan)* Tudtam, hogy rákérdezel, felség! Hiába, egy anya! Ezt nézze meg, királyné! *(Elővesz a kabátja alól egy vaskos csomagot)* Ezek ketten titokban leveleztek, kérem! Hét éven át! Nézze, mi csoda paksaméta... Komoly, nem?

GERTRUD *(meglepve)* Ezt a fiam írta neki?

POLONIUS Mind egy szál! No, ezt hallgassa meg! *(Elővesz egy levelet)* „Óh, Ophelia! Nélküled olyan egyedül lennék, mint a bolondok, fájdalom párnás ketrecébe zárva.” Helyben vagyunk, nem?

GERTRUD Ezt mikor írta?

POLONIUS *(diadallal)* Most! Frissiben... A hazautazás előtt! Tessék, nézze! „Kedden érkezem.” Ez, kérem, a legutolsó levél! És a többi

még cifrább, garantálom... Tessék, olvassák! Szépen beszámoltam, egytől egyig! Sőt, alá is húzgáltam, hogy hasznosabb legyen. Ez itt egy másik ember, kérem!

Gertrud nézi, forgatja a leveleket, Claudius is közelebb jön, belekotor a csomagba

CLAUDIUS *(felkacag)* Ezt hallgassátok meg! Tavalyi gyöngyszem! „Édes, ó! Ébredéskor ég az arcom, ha rólad álmodok! Gondolataim néma disznók násza.” *(Nagyon élvezi)* Mi a fene! Értem, hogy disznók, de miért némák!

GERTRUD *(az utolsó levelet nézi)* Ez gyönyörű! „Várj rám a parton, és én a sötétben elkapom ajkad fűrjét, és szétszaggatom, mint vándorsólyom a meleg madarat... Várj rám a parton! Egvedül!”

POLONIUS Ugye, mondtam én! S van még cifrább is! Hogy felforr az ember vére! *(Claudiusnak)* Tessék, olvassa, felség! Olyan szerelmes ez... olyan boldogtalan, kérem, hogy... hogy... már szinte búskomor tőle...

GERTRUD Ugyan! Ezek csak afféle kamaszos túlzások... Szerelmes a szerelembe, semmi több!

POLONIUS *(megsértődik)* Hogy mondhat ilyen! Itt van, fehéren-feketén, hogy meg van örülve a lányom után! Tessék! „Anyám és te, ti vagytok nekem Dánia, nőnemű ország! Meleg, puha öböl, mint a váll, a mell, a has, az öl...” Ez azért már több, mint kamasz, nem?! ... Nézze, királyné: „Anyám és te...” ugye? Vagy itt egy másik...

GERTRUD Jól van már! Hagyjuk abba! Elég volt!

CLAUDIUS *(belevág)* Isteni! Ezt hallgassátok meg! „Harmincéves vagyok, és annyit sem élveztem, mint egy lázas kandúr egy nyári éjszakán.” Imádom ezt a kölyköt! „Lázás kandúr.” Ez az én fiam!

Gertrud próbálja kiszedni Claudius kezéből a leveleket – végül az egész paksaméta szétszóródik körülöttük. Polonius a földön csúszva lapoz, idéz, hadonász

POLONIUS Látja, felség, mondtam én! Szerelem ez, kérem! Hús-vér szerelem, a legforróbb fajtából!

GERTRUD *(közelharc)* Hagyjátok már abba! Claude! Add ide! A másik kezéből is!

POLONIUS S ha látná, hogy a lányom miket írt! Ajjaj!

CLAUDIUS Vadakat, mi?! Az én komoly öcsémnek... Nesze neked szűzi szemérem! Néma disznók násza a nyári kandúrral... Istenem, mennyire tetszik ez nekem! *(Nagyokat nevet)* Adjatok még!

POLONIUS Nézze! Ez itt jó zaftos! Hol a másik oldala? *(Keresgél)*

GERTRUD Elég! Könyörgöm! Hagyjátok már abba! Mint a gyerekek!

Nevetve birkóznak, dulakodnak a földön

9. JÉZUS

Belép Ophelia, sápadtan, csapzottan, remegve

POLONIUS Mi az?! Mi történt? ... Kislányom...

OPHELIA A Herceg... úgy félek... hogy valami baj érte!

POLONIUS Baj? Érted!? ... Miattad?

OPHELIA Nem tudom... Keze, ruhája csupa vér! És úgy zokog... mint akinek elment az esze!

CLAUDIUS Hol van?

OPHELIA A régi könyvtárban... *(Mutat a könyvtár irányába)*

Az ajtóban ott áll a Herceg. Az imént lépett be. Arca mozdulatlan, zárt. Vérnek, könnynek nyoma sincs már. Iszonyú erővel uralkodik magán

A HERCEG Lám, együtt az egész társaság. – Bocsánat, anyám, kinyitná az ablakot? Iszonyatos bűz van itt! Mintha dög lenne valahol. *(Lehajol, körülnéz)* Nézze meg, bátyám, nincs a trón alatt?

CLAUDIUS Miféle dög?

A HERCEG Tudom is én... apám macskája... Roppant hűséges állat

volt! Lehet, hogy apám után halt... Hány ilyen esetet hallottunk már!
CLAUDIUS Miféle új hóbot ez?

GERTRUD Hagyd békén! Nem látod, hogy csak ingerel... Menjünk innen!

A HERCEG Máris asztalt bont, anyám? Pedig de jól mulathatnánk!
(*Felvez egy levelet a földről*)

OPHELIA Úgy vették el... Esküszöm! Nem tudtam róla... (*Próbálja összekapkodni a földön lévőket*) Anyyra dugdostam, rejtegettem...

A HERCEG (*ráordít*) Menj haza! Mit árulod itt magad az emberek között?! Menj a mézszárszékbe, a friss dögök közé!

GERTRUD Elég, fiam! Attól, hogy a leveleidet... attól még nem kell így megvadulni!

A HERCEG Sajnálom, anyám! Nem vagyok ura önmagamnak! A gyász elvette jobbik eszem, és maradt a másik, a gonoszabbik De hát két ember vagyunk mindannyian: anyák és szeretők, öcsők és férjek, hogy messzire ne menjek! Egyszer így viselkedünk, egyszer meg úgy! Ugye, bátyám?

CLAUDIUS Egyetértetek! Egy darabig hallgatjuk, aztán tovább nem!

A HERCEG Miért, mi lesz aztán? Belém fojtod?

CLAUDIUS Nem. Elmegyek lefeküdni...

A HERCEG Apám ágyába, gondolom!

GERTRUD (*majdnem megpofozza*) Nem szégyelled magad?!

A HERCEG Bocsnát, asszonyom! Folyton elragadtatom magam.

Ugyan miért lenne bűn egy szépasszonyt szeretni? Egy anyát, egy özvegyet... Egy viruló negyvennyolcast! Aki királyi trónt hozott a házhoz! Nézzék a kezét: még meleg... még őrzi apám testének melegét! Tegnap egy haldokló homlokát törölte... Ma már kis zsiros kolbászkákat dugdos a friss király torkába... és közben kéjesen visong! Hát én szégyelljem magam? Te, országunk örökzöldje!

CLAUDIUS (*nekiugrik*) Örjögő barom, te! Leütlek, s beleverem az orrodát a kis hölgyed combjai közé, hogy ki ne másszon onnan, amíg bocsnátot nem kérsz! Hát mit képzelsz magadról, te nyamvad!

GERTRUD (*közéjük áll*) Hagyd békén! Claude!!

POLONIUS Felsége! Az istenért!

GERTRUD (*próbálja kivonszolni Claudius*) Gyere, hagyjuk itt! Majd kijózanodik!

CLAUDIUS Azt nagyon melegen ajánlom!

A HERCEG Mert ha nem! Akkor mi lesz? Kidobsz? Az apám házából? Te, kemény dán király! Tökös Claude, drága bácsikám! Vagy egyenesen agyonveretsz? Csak senki meg ne lássa, ugye?!

CLAUDIUS Mit mondtál?

GERTRUD Gyere már! Látod, hogy nincs magánál! (*Húzza, lökdösi Claudius*)

CLAUDIUS Eressz már el! (*A Hercegnek*) Halljam! Mit mondtál?

A HERCEG Mi van, bátyám? Ideges vagy?

CLAUDIUS Mondd még egyszer!

A HERCEG S a jókedved? Kedélyed, Claude? Nyugalom! Ne gondold rosszra! Semmi rosszra! Egyél, igyál, mulass! „Fújja a szél az én dalom.” (*Tapsol, vadul veri a ritmust*) És ti is, anyám, Öreg, viduljatok velem! Gyerünk! Táncoljatok haldoklók, holnapi hullák! Mulassatok és táncoljatok, apa a lányával, anya a férje öccsével, kutya a macskával, kés a báránnyal! Vérezetek, és viduljatok, mert ha én eljövök, lehevasztom arcotokról a jókedvet! Nem én – Ő! A bosszúálló! (*Elsodorja az indulat, letépi a falról a feszületet, és az asztalra dobja, mellé a bibliát*) Olvasd fel nekik, Uram, te magad, mert én megutáltam a betűidet! Olvasd fel nekik: „se házát, se mezejét... sem feleségét... sem ágyát, sem javait...” S az összes többit! Olvasd! (*Felkap a tálcáról egy üveg szeszt, lelocsolja a lapokat, meggyújtja*) Nesztek, itt van minden emberiség és szeretet: így cselekedjétek az én emlékezetemre! (*Megáll, lihegve nézi őket*) Jól szórakozott, bátyám? Vannak még más számaim is, de a legnagyobbat itt tartom benn, a pofazacskómban... Én, a dán hőrcsóg! Szép álmokat, ringasson el anyám, ha tud! (*Kimegy*)

POLONIUS Hát, nem semmi... hiába, dán vér, német nevelés...

CLAUDIUS Óh, hallgass már! (*Gertrudnak*) Vajon mi dúlta fel így... hiszen tegnap még...

Gertrud szó nélkül a Herceg után megy

POLONIUS Ha gondolod, uram... Nehogy baj érje a királynőt! (*El Gertrud után*)

OPHELIA Ezek az átkozott levelek! (*Riadtan nézi a lángoló papírokat*) Kéne egy kis víz... Bele fog kapni a szőnyegbe is! (*Fogja a szeszeflaszkát, rálocssantja a tűzre. Sikítva ugrik félre a felcsapó láng útjából*) Jézusom, szinte meggyúltam én is!

CLAUDIUS (*nézi a lányt, nevetni kezd, egyre jobban nevet*) Óh, nők! Úgy oltjátok, hogy minden lángra kap...

OPHELIA Felség... nem akartam...

CLAUDIUS Önts még rá! Locsold meg! És sikolts is, olyan viccesen! Mint egy kis selyemmajom!

OPHELIA Maga is gyűlöl engem...

CLAUDIUS Ellenkezőleg! Én kíváncsi vagyok rád. Úgy ott ragadtam volna éjjel a kikötőben, hogy amikor élvezel, amikor dobálod magad, akkor is ilyen halvérű vagy-e, ilyen kis fonnyadt hegyi margaréta...

OPHELIA Jézusom! Miket beszél! És hogy néz! Engedjen el!

Menekül az ajtó felé. Claudius elkapja, nekiszorítja a falnak

CLAUDIUS Na ki vele, kis lotyó! Mit mondott... amikor együtt voltatok, előtte, utána... közben... miket mondott?

OPHELIA (*mint egy riadt tyúk*) Eresszen el! Mit képzél?! ... Mit tudom én... mit tudom én...

CLAUDIUS Ne visíts! (*Halkan*) Az apját nem említette?

OPHELIA Aki meghalt? Nem...

CLAUDIUS Egy szóval sem? Ha őszinte vagy, elengedlek!

OPHELIA Nem. Esküszöm, se szóval, se névvel, se utalással, se fejbiléntéssel, semmivel... Elmehetek?

CLAUDIUS El. De ne gondold, hogy nem szeretlek... Épp ellenkezőleg!

OPHELIA (*az ajtóból*) Akkor miért mondta, hogy halvérű vagyok?

CLAUDIUS Te?! Ugyan már! Aki ilyent mond, soha nem látott halat! (*Ingerülten*) Na, menj már!

Ophelia elillan – Claudius nézi a csatateret, a szenes bibliát, a leveleket

Megtudta volna? Nem... nem hiszem! Nem tudja senki! Legfeljebb a gyanú... holmi sutyorgás a hátam mögött... „Se házát, se mezejét.” Mi az ördög lelhet? (*Kifakad*) Eh! Törődöm is én vele! Örjög, majd megnyugszik! (*Nézi a reggelit*) A fenébe! Minden kihült...

11. NORVÉGIA

Sötét, nyomorúságos fogadó Norvégiában. Medveölő kutyák mélyen zengő ugatása közel és távol

LAERTES (*hullarészegen örjög az ágyon*) Ónból! Ónból! A dán király követének ónból! (*Lesöpri az ónpoharakat, tányérokat*) Ezt az iszonyatos, dögléizű bort cserépből és ónból! Te! (*Elkapja a Százados gallérját*) Hozd ide a fogadóst, rángasd ide a lábánál fogva, és mondd meg neki ezen a ti „ódrungudrun” majomnyelveteken, hogy ha nem ad nekem rajnai bort üvegpohárban, én ide, a saját fogadója cégérére akasztom fel!

SZÁZADOS (*derűsen, majdhogy vidáman*) Csak ez a bor van. Rossz a föld, rövid a nyár. Savanyú a bor. Majd megszokja...

LAERTES (*kést ránt*) Mit szokok meg?

SZÁZADOS (*visszalöki a székre, eléggé összeszokott mozdulatok*) Üljön vissza! Elesik.

LAERTES Mit szokok meg? Mi? A hányingert? Azt nem lehet megszokni... (*Felkap egy darab kenyeret*) Hogy tudjátok ezt megenni, nem érzitek a szagát?!

SZÁZADOS Szeretjük...

LAERTES Akkor edd meg az enyémet is! Nesze! (*Hozzavágja*) Hogy támadna fel a torkodban! Fogadok, hogy patkány! No, kapd be gyorsan, mert indulunk! (*Bizonytalan léptekkel feláll. Bevágja az ajtót, az ugatás tompul*) Ezek a rohadt kutyák is! Megőrülök... Na, gyerünk!

SZÁZADOS Még nem mehetünk...

LAERTES De megyünk! És ma meg is fogunk érkezni! Elegem van!

Három hete jövünk... Fogadóról fogadóra! *(A részegek hirtelen világosságával)* Hova viszel, te átok? Norvégia egy jó lóval kétnapi járás! Mi meg mióta bukdácsolunk sárban, hóban... Hol van Fortinbras!?

SZÁZADOS A hegyekben... Jöttünkre visszahúzódtok!

LAERTES *(örjöng)* Akkor szedd elő nekem! Álljon ki! Itt vagyok: ifjabb Laertes, dán hadúr! – Kapd össze magad: megyünk, és kifüstöljük a patkányt a hegyek közül... Állj már fel, te tapló! *(Rángatja a Századost, megszédül, elvágódik)*

SZÁZADOS Nyugodjon meg! Késő van... Legalább ezt a levelet fejezzük be!

LAERTES Hol van? Hova tetted?

SZÁZADOS *(a zsebéből előveszi)* Még leöntötte volna...

LAERTES Adj inni... Önből, szart! Csak adj! *(Nézi a levelet)* „Öfelsége, Claudius, dán királynak!” – jól megadtuk a módját. Olvasd fel, mit írtál! *(Iszik)* Vagy hagyd a fenébe! Aláírtam már?

SZÁZADOS Igen... Csak a pecsét kell még...

LAERTES Nem! Ide a végére még írd oda... *(Nagyon felzaklatja a gondolat)* „Hogy a húgomat... a húgomat ne merjétek... egy ujjal se merjétek! Disznók!” Így írjad, írd ki! Értsenek a szóból! Mert ha hazamegyek... írd oda, szó szerint: „ha még egyszer a húgomhoz közelít... agyonverem, még ha százszor királyfi is.” Írd már, ne bámulj, mert belefojtalak a tintába!

SZÁZADOS Ezt nem írom le! Ez magának a dán királynak megy, uram!

LAERTES Akkor leírom én! No, pusztulj innen! Hol a tinta? A bor is elfogyott... Hozz bort! Ne nézz így! Hozz már bort! És nyergelj! Azonnal indulunk! Bort ide! Hozz bort! *(Megtántorodik, elesik)*

Százados felnyalabolja, bedobja a bőrök közé. Alélt keze pecsétjét rányomja a levélre

SZÁZADOS Jó éjszakát.

12. ÁLDOZAT

Kripta. A Herceg a szobor lábánál, gyász-gazok vackában ül. Itt is alszik már egy ideje. Arca sovány, szürke, mint a kő. Nyílik az ajtó. Vad méhözűgés. Horatio áll az éles ellenfényben

A HERCEG Vér, vér, vér... vérről álmodok, mint egy eszelős! Alig hunyom le a szemem... vér, vér... *(Elgyötörve)* Én nem bírom tovább... meghalok, Horatio...

HORATIO *(vadul, együttérzés nélkül)* Hát akkor halj meg! Mire vársz?!

A HERCEG Mit mondasz?

HORATIO Láttad apádat, tudod a dolgod! Akkor mi a vérgőzös istenharagjára vársz!? Hogy én bosszuljam meg az apádat, helyetted?! Erre vársz!? Felelj, mert szétverem az elkényeztetett képedet!

A HERCEG Könyörgök, ne légy te is ellenem! Hiszen semmim sem maradt!

HORATIO Ne érj hozzám! Nem fogsz az én vállamon megkönnyebülni!

A HERCEG *(belekapaszkodik)* Hallgass meg, Horatio! ... Értsd meg... nem a bátorság hiányzik! ... Nem félek! Oh, dehogyan félek én! ... egy döfés... szinte semmiség... Itt van a kezemben... Érzem! ... minden porcikámban... hogy megyek és megvan! – És... egyszer csak... hirtelen... egyik pillanatról a másikra... mint amikor elfújja a gyertyát... hirtelen nem érzek semmit... se fájdalmat, se haragot, se gyűlöletet, semmit... csak valami végtelen távolságot mindentől... Mintha az ablakon át nézném magam...

HORATIO *(alig bírja visszafogni magát)* Ne erőlködj! Én nem foglak soha megérteni! Nem is akarlak! *(Indul – visszafordul)* Csak az arcát... a szemét ne felejtse el... soha... hogy forró a teste, mert nem hűti a vér... nincs nyál a szájában, könny a szemében... így fekszik rongyok közt az apád... e barbár ország néhai királya... és saját teste lázában fog elégni, önnön zsírjában, mint a szalonnabőr, kínok kínjával, finom, érzékeny, távoli hercegem! *(Nem bírja tovább)* Te mocskos gyáva, te! Hát már sírni is csak gondolatban mersz?! Nem nézlek tovább, mert leköplek a végén! Hát én bosszuljam meg az apádat!? Helyetted?

(Kirohan)

Éles fény, örjöngő méhek

A HERCEG Igen... igazad van... *(Égő arccal áll a szobor fölött)* ... Ezek az átkozott méhek is! Óh, hallgassatok már! *(Bevágja az ajtót)*

A méhözűgés tompán, mint távoli vihar

Megteszem! Ha minden sejtem lázad ellene, akkor is! S ha a lelkem nem akarja: betöröm! *(Felveszi a kést)* Most magamba, aztán a bátyámba... Egyetlen döfessel... Így! A fájdalomra esküszöm! *(Bal kezét ráteszi apja mellére)* Nyughass gyáva, hideg kéz... üres vér, üres kín! Életemre... apám forró testére... *(Jobb kezében a kés, lassan emeli, fenébe, egyre fenébe, és mint egy imát, lázasan, behunyt szemmel hadarja)* ...apám kínja, apám teste, kínok járta forró teste, apám vére, forró vére, könny nélküli égő szeme, apám vére, forró vére, apám kínja, szenvedése, láz nélküli forró teste, apám szeme, forró szeme, sűrű vére, forró teste, segítetek! *(Karja kifeszül, minden ízében remegve, már szinte magánkívül ordítja az imát – aztán a kéz megáll, remegő ujjai lassan elengedik a markolatot)*

A kés lehull, éles visszhang a kövön.

Csend. A Herceg magába roskadva ül a szobor mellett...

Nyílik az ajtó, Ophelia arca a vékony fényben. Nesztelen belép, mintha a huzat hozná. Letérdel a Herceg mellé – nyűszögve, csúnyán sír, mint egy kis prémes állat

OPHELIA A saját kezembe! ... óh, istenem! ... kést szűrni a saját drága kezembe... *(Simogatja, csókolgatja)* Ne küldj el, ne taszíts el, kérlek! Mi olyan egyformák vagyunk... Én is belehalnék, ha a papát... ha valaki bánthatna!

Átöleli, felkúszik rá, lázasan, boldogan szorítja, mint egy fehér folyondár. A Herceg tehetetlenül túri

Én nem akarok semmit... csak ölelni, szorítani téged! Látod, a titkot is tudom, de soha, soha, senkinek! Csak hadd fekdjek itt veled, melletted... Édesem! Édesem! Szerelmem!

Léptek kintről

POLONIUS *(benéz a résen)* Van itt valaki? *(Kapitális döbbenet)* Ti vagytok? Ezer bocsánat! Csak zajt hallottam: ki tudja, mi lehet... Egy zaj, a mai világban! *(Óvatosan kihátrál)* Maradjatok csak... Nem zavarok tovább... Ezt is becsukom, hogy ne zavarjon más se! *(Sötét – kintről)* Micsoda fordulat! Ki hitte volna! Istenem! Ez aztán a fordulat! *(Gyorsan távolodó léptek)*

13. GYÁSZBESZÉD

Rajnárd a trónteremben terít. Sötét, ünnepélyes asztal három személyre. Középen krizantém vagy más sárvirág, a trónon tekintélyes örökzöld koszorú, széles dán sehyemzalaggal. Szolid gyászzene, élő fuvalóra

RAJNÁLD *(a fuvalásnak)* Fújjad csak, fújjad! Ne hagyj abba! Hadd szívjon más is! – Elegend van! Meg fogom mondani az öregnek, hogy nekem ilyen élet nem kell! Tiszta lakájmunka! Ne állj le, hallod!? Mindjárt jönnek...

GERTRUD *(belép)* Mi készül itt?

RAJNÁLD Megemlékező ebéd... Gyászebéd, kérem!

GERTRUD Micsoda?

RAJNÁLD Öfelsége kívánsága! Ma van bátyja halálának negyedéves évfordulója. Azt mondta, három személyre terítsék, minthogy szűk körben tetszenek gyászolni. A család.

GERTRUD Szűk körben... a család? *(A fuvalásnak)* Kicsit hagyja abba, kérem! *(Rajnárdnak)* Szóval mi ez az egész?

RAJNÁLD *(a jegyzeteiből)* „Pontban egykor ebéd, ebéd alatt nincs fel-
szolgálás, minthogy beszélgetni tetszik, utána együtt tetszenek el-
menni a kriptába...” Hárman, a koszorúval! Itt a menü is, ha tetszik,
igen szolid, visszafogott: „tojásleves pirított zsemlekockával, főtt
marha almamártással, víz.” Nézzé, se borospohár nincs az asztalon,
se fűszerek, se édesség, semmi!

GERTRUD A fiam tudja ezt?

RAJNÁLD A menüt? Nem hiszem...

GERTRUD Nem, ezt az egészet?

RAJNÁLD Nem tudom, kérem! A gazdám reggel óta üldözi...

GERTRUD *(feszülten)* Óh, ez az ember! Miért nem bír már megnyu-
godni végre?

POLONIUS *(berobog, szinte elsodorja Gertrudot)* Óriási hírem van, asz-
szonyom! Képzeld: ezek ketten... titokban... De hol van ófelsége?
Muszáj első kézből... *(Az ajtóból)* Ne szóljon neki, kérem, hadd legyen
enyém az öröm! *(Elrobog)*

GERTRUD Mindenki mondja a magáét... Hárman, a család... De
nehéz itt a levegő! *(Hirtelen döntéssel)* Mondd meg a királynak, hogy
nem érzem jól magam... fáj a fejem... a szobámban megtalál. *(Kimegy)*

RAJNÁLD Hát... Nem lesz egy hangulatos ebéd! *(Nézi, igazgatja a teríté-
teket)* Tisztára, mint nálunk otthon... fáj a fejem, nincs kedvem... ismer-
ős szólam... *(A fuvolásnak)* A biztonság kedvéért, csapj a húrok közé!

CLAUDIUS *(bejön, döböntően)* Mi ez a giccsparádé! Fuvola és temető-
virág, mint egy vidéki kántornak... Megörültetek?

RAJNÁLD *(a füzeteiből)* Azt tetszett, hogy „érzelmesen, szolidan, szív-
hez szólóan...”.

CLAUDIUS Takarítsd el gyorsan! Beszélgetni akarok, nem zokogni!
A királynő hol?

RAJNÁLD Épp felséged előtt lépett ki... Nem érzi jól magát... Fáj a feje.

CLAUDIUS *(ingerülten)* Igen!? Mondd meg neki, hogy az enyém is! Itt
ülök magamban, és pokolian fáj a fejem! Menj, mondd meg! Siess!

RAJNÁLD Bocsánat, uram. Nem szólnék, de állítólag sürgős... megjöt-
tek a színészek is a városból... állítólag gyorsfutárral jöttek, minthogy
hívtad...

CLAUDIUS Hol vannak?

RAJNÁLD Lent az udvarban. Jöjjenek fel!

CLAUDIUS Előbb itasd le őket! Nincs szörnyűbb, mint a józan szí-
nész. És egyáltalán! Brrr! A hideg kiráz a józan emberektől!

RAJNÁLD Esetleg én is igyak valamit?

CLAUDIUS *(ordít)* Ki szabadított rám, te átok! Tűnj már el!

Rajnáld el

Lassan engem is megörjítene! *(Leül a trónra)* Ni, hogy remeg a ke-
zem! Az én márványkezem! Hogy remeg!

GERTRUD Hívtátál?

CLAUDIUS Igen... Beszélni akarok... veled meg a fiaddal, hármasban!

GERTRUD Miről?

CLAUDIUS Mondd, te nem érzed ezt a könnyszagot? Hogy micsoda
lucok van itt! Mindenki hallgat! Te is úgy jársz-kelsz, mint árnyék a
falon! Elég! Tudni akarom, hogy miért! Érted?! Tudni akarom... *(Tölt
magának, ledönti)* Hé, te! Fújj valami vidámat, mert lenyomom a
torkodon! *(Dúdolja a dalt)* „Elfújta a szél a kedvem...”

14. A POFON

POLONIUS *(lihegve bezúdul)* Na végre! Csakhogy, uram, csakhogy!
Óriási hírem van!

CLAUDIUS *(lelkedés nélkül)* Ne mondd!

POLONIUS A királyné már sejti, ni, hogy mosolyog... Szóval? Mond-
hatom?

CLAUDIUS Egyetlen kikötéssel! A lányodról ne halljak, kérlek!

POLONIUS Tessék?

CLAUDIUS Bármit meghallgatok, csak a lányodat ne kelljen!

POLONIUS *(kinban)* Hogy bármit... ugye? Csak azt ne!

CLAUDIUS Igen. Azt mondtad, hogy óriási híred van. Tessék! Ki vele!

POLONIUS Persze, hogyné... Mindjárt... Bocsánat, uram... megnyal-
hatom a számat, teljesen kiszáradt...

CLAUDIUS *(kezdi élvezni a helyzetet)* Nyald meg! És rajta!

POLONIUS Így. Most már jó nedves... Szóval, ha mégis úgy adódna...
hogyné... esetleg...

CLAUDIUS Ne! A környékét se!

POLONIUS Egyre cifrább! Tessék! Már a víz is ömlik rólam. Egy szép
napon a gyomrunk is kilyukad. *(Nagy levegővel)* Én belevágok, lesz,
ami lesz, uram! Szóval a Herceg... *(Megáll)*

CLAUDIUS Eddig pompás! Tovább!

POLONIUS De hát a lényeg az, mégiscsak... *(Szinte letérdel)* Könyör-
göm, hadd beszéljek szabadon! Két mondat az egész...

CLAUDIUS Két tömör mondat az öcsénkről? Kiváló! Csak nőnemű
személy ne szerepeljen benne!

POLONIUS Meg akar örjíteni, uram!? Kérem, királyné, szóljon maga
is! Hiszen a saját szememmel láttam, hogy a Herceg és egy másik...
ööö... fiatal lény... hadd mondjam ki a nevét...

CLAUDIUS Ha a lányod, akkor én itt helyben kiugrom az ablakon!

POLONIUS *(az infarktus határán)* Nem uram! Dehogy! ... Szóval a
Herceg és...

CLAUDIUS Mi bajod? Rosszul vagy?

POLONIUS Nem, dehogy... szóval a Herceg és... és nem nehéz kitalál-
ni... hogy ki... na, királyné! Tessék... Ki még?

CLAUDIUS *(Gertrudnak)* Egy szót se!

POLONIUS *(már reszket, feje a gutaütéstől vöröslök. Egyetlen hatalmas,
tragikomikus erőlködés az egész ember)* Felség! *(Feláll, leül)* Ne sértőd-
jön meg... de én megmondom! Ha felakaszt is! De meg én... *(Remeg,
nagy levegőt vesz, kifújja, újra, már szinte ordít)* Hogy én... én már alig
bírom megállni, hogy... Hogy! *(Nagy levegő, több nekifutás)* Szóval,
hogy most... Itt a királyné előtt... egyszer s mindenkorra, visszavon-
hatatlanul! ... de nagy tisztelettel... Szóval, alig bírom megállni,
hogy... egy istentelen, egész tenyeres, hatalmas pofont le ne kenjek
önnek! *(Ordít, nyög, fújtat. Lapátkeze ott reszket, táncol a király egyre ka-
jánabb képe előtt)* Hát nem látja?! Nem veszi észre, hogy a királyi Her-
ceg minden szava, gesztusa, gondolata... a LÁNYOMRÓL, érti?! –
csakis az én KIS-LÁ-NYOM-RÓL szól... *(Összecsuclik, mint egy pálcás-
báb)* Kimondtam! Tessék! Csináljon velem, amit akar! Négyeltessen
fel! Bánom is én! Előbb-utóbb úgyis felnégyelődöm köztetek...

CLAUDIUS *(kirobban belőle a nevetés – az egészséges, csífondáros, egész
testét rázó röhögés, alig bír megszólalni)* Isteni! Öregem! Drága
pojácám! Ez isteni! „Úgyis felnégyelődöm köztetek!” Hadd öleljelek
meg! Kész, a pofonodtól felébredtem! Meggyógyítottál, barátom!
(Megöleli Poloniust) Hát bolond vagyok én? *(Fellöki a gyászasztalt)* To-
jásleves krutonnal!? De nagy állat vagytok! Hé, zenét! Zenét ide! Mu-
latni akarok! Zenét! Ébresztő, Dánia! Táncolni, mulatni akarok! Hol
vannak a színészek? Zenét ide, zenét! Siess, Polonius! Rázd fel az
udvart!

*Polonius sértetten kioldalog. Kíntről egyre erősödő lárma, zenefoszlányok,
harangok, imbolgó lángok, rohanó léptek*

15. CLAUDIUS CSÓKJA

CLAUDIUS Gyere, Gertrud! Királynőm, gyönyörűségem! Táncolni
akarok, mulatni, disznóságokat suttozni nőm fülébe, ha százszor
anya is! *(Megöleli)* Ó, hogy imádlak, te – „birodalom örökzöldje”! Őt
is imádom! Mindenkit! Hé! Kerítsétek elő öcsénket!

Lassan elindul a mulatság, a szállingózók énekelni, táncolni kezdenek

Anyát minden férfi mellé, s az árvák kezébe szeszpalackot! Folyjon
a bor, süljön a hús, és a levegő teljen meg kacagó nők részeg illatával!
Királynőm, edesem! Gyerünk! *(Belecsókol a nyakába)* Tánc! Egy-ket-
tő! Forgás! Pörgés, hejehuja! Éljen a király!

A HERCEG Állj! *(Leinti a zenét)* Mi ez a zaj, bátyám? Apám halála óta
miért kell ennyire mulatnunk!?

CLAUDIUS Mert megkeseredett az élet, öcsém!
 A HERCEG És ha veled ordítunk, akkor édeesebb?
 CLAUDIUS (őszintén) Hiába hajszoysz, fiú, én nem vívok veled! Íme, kimondom nyíltan, mindenki előtt: ki akartam lesni a titkodat, nyomoztam, szaglásztram utánad... de már nem érdekel! Számomra máttól kezdve újra te vagy a legdrágább rokonom és öcsém!
 A HERCEG Én nem szeretnék ilyen veszélyes rokont magamnak...
 CLAUDIUS Megint kezdod? Nem látod, hogy fáraszt ez a fölény?! Ha még egy elmésséget mondasz, istenemre, elkaplak, és szájon csókollak! (Elindul a Herceg felé) Te, legkedvesebb bolondom! Öcsém és fiam!
 A HERCEG Ne merészeld! Claude!
 CLAUDIUS (Gertrudnak) Imádom a fiad! Van benne valami nőies! Tiszta Lukrécia!
 A HERCEG (felkap egy kést) Meg ne próbáld! Hallod?!
 CLAUDIUS Hogy védi szája szüzességét! Mint egy kis fényes, fekete skorpió! (Hirtelen mozdulattal félreüti a kést, és szájon csókolja a Herceget) Viccnek tűnt, de őszinte volt! Szeretlek, te sápadt virág! Szerelmem fia! Tiszta szívemből szeretlek...

A Herceg kitépi magát Claudius öleléséből – kezében megvillan a kés, egy pillanattig már-már azt hinnénk...

A HERCEG Pojácá! Szánalmas majom! (Félrelőki Claudius, és kirohan)
 CLAUDIUS Ne hagyjátok az odújába bújni! Utána, uraim! Rajta, kapjátok el! (Gertrudnak) Láttad? Majdnem leszúrt!
 GERTRUD Mért ingerled?
 CLAUDIUS Imádom a dühét...
 GERTRUD Hagyd már békén!
 CLAUDIUS Ne kezd te is... mert téged is elkaplak! (Hirtelen mozdulattal lefogja, és összevissza csókolja a nőt)

16. SZÍNÉSZEK

RAJNÁLD (kipirulva, lelkesen) Helyet! Helyet a Hercegnek! Itt hozzuk!

Úgy cipelik az abroszba csavart kapálózó, rugdosó Herceget, mint egy hatalmas, eleven harcsát

CLAUDIUS Óvatosan, uraim! Íme, a bátkirálynő! A nyári farsang éke!
 OPHELIA (Rajnáldot rángatja) Ne bántsátok, könyörgöm! Óh, Istenem! Elsüllyedek szégyenemben!
 RAJNÁLD (dühösen lerázza Opheliát) Eresszen el, kisasszony! Alig bírom tartani...
 KOMIKUS Jaj! Ez harap! Segítsenek! Fogják jó erősen...
 GERTRUD Elég már! Hagyjátok békén!
 RAJNÁLD (a Hercegnek) Ne kapálózson, kérem, mert mindjárt elejtem!
 CLAUDIUS Óvatosan! Finoman... állítsák a trónra!

A Herceg már nem küzd, tűri, hogy felállítsák a trónra, s arcát kihámozzák az abroszok pályájából

GERTRUD Eresszék el! Ebben semmi vicces nincsen...
 CLAUDIUS Várd meg a végét! Hölgyeim és uraim! Itt ez a tör. (Körbemutatja) Régi szaracén munka: a markolatán lévő ékkő kisebb vagyont ér... (Belevágja az asztalba) Azé lesz, aki e nyári farsang ünnepezen az én búskomor öcsémet megneveteti.
 KOMIKUS Már kezdem is, egy vidám monológ?
 CLAUDIUS Nem! Előbb a barátok, rokonok! A hivatásosok a végére! Polonius, vén neveltető! Nem próbálsz meg?
 POLONIUS Hagyjon engem, jó?
 CLAUDIUS (Opheliához) Hát magácska, kedves, azt a sikítózóst? Mint egy kis női malac... (Utánozza) ví-ví-víí...
 OPHELIA (elpirul) Folyton rajtam lovagol...
 RAJNÁLD Hadd próbáljam meg én!
 CLAUDIUS Jaj, ne! A maga humorától bélcavarodást kapok! – Király-

nóm! Gyere, édesem! Legalább a családban maradj! No, azt a kis helyeset, a dán borzsal meg a norvég fókával... mikor az orrával akarja... az olyan édes!

A HERCEG Gyerünk, anyám, a csöcselék kedvéért! Ne kérsd magad!
 GERTRUD (Claudiusnak) Hagyjuk abba! Engedjék el...
 CLAUDIUS De nem! Látni akarom, hogy sikerül-e!
 KOMIKUS A dán borzot mi el is tudjuk játszani, felség! Ha tetszik...
 A HERCEG Lássuk, hova züllöttél, te gyom! Ismertelek, amikor még színész voltál.
 KOMIKUS (heherészik) Most is az vagyok! Vidám színész, nem szégyen az! (A Tragikának) Kész vagy, Grete?

A három színész játszani kezdi a viccet, alpárian ócska, kellemkedő módon. A Komikus meséli a történetet, a Tragika játssza a borz „partnereit”, az Öreg meg a borz beteg „farkát” alakítja

Egyszer a dán borz hosszú, selymes, csíkos farkát, amire oly büszke volt, kikezdte a pöttyös francia ragya! (Élő farkát fájdalmasan vakarja, tapogatja)

RAJNÁLD Isteni! Hogy színezi! Színezi!
 KOMIKUS Viszketett, csipett, szőre hullott: szánalmas fark volt! Sorra vette, hogy kitől ragadhatott rá... A svéd nyúltól? De hát az olyan pedáns. A füttyös finn ürgétől? Az jóformán meg sem volt! Az orosz medvétől?! De hiszen az csak nyalta, mint a lépes mézet...
 CLAUDIUS Elég! Micsoda szánalmas vergődés! Hát nincs senki, aki egy egészséges tréfát el tudna sütni?! (A némán meghúzódó Öreg színeshez) Öreg, te már jó ideje koptatod a deszkát, nincs egy dalod, versikéd, amitől elmosolyodnék?
 KOMIKUS Ó beteg, felség! (A Tragikára mutat) A Grete férje... csak kegyeletről hurcoljuk magunkkal!

De az Öreg már felállt, lassan közeledik. Szélütötte arca, félig lefityvedt ajka nehezen formálja a szavakat. Mégis a Herceg már az első szónál felkapja a fejét, mert az Öreg éppúgy ejti, győtri a hangokat, szuszogva, hörögve, mint a Korpusz

ÖREG „Óda az öregkori szerelemhez”

Hangom remeg, bőröm hámlik,
 Űzöm a nőt mindhalálig.

A Herceg döbbenet néli az Öreget

CLAUDIUS (nagy röhögés) Ez az! Lám, fiunknak is épp ez tetszik. A Fekete Bátkirálynőnek az öreg amorózó! Örvendeztessük meg, uraim! Öreg, add meg a hangot, és mi, nyári farsangolók, vele együtt, mind!

Felsorakoznak az Öreg mellé, és egyszerre, mint a szélütötte kórusa kaffognak, dadognak a Herceg arcába

Hangom remeg, bőröm hámlik,
 Űzöm a nőt mindhalálig.

Az ajtóban megjelenik Horatio

CLAUDIUS Itt a másik gyászhuszár is! – Mi van, Horatio? Mi baj?
 HORATIO Meghalt... az apám! Egy órával ezelőtt...

A Herceg összegörnyed a trónon, arcán némán folynak a könnyek

POLONIUS Mi az? Ki halt meg?
 CLAUDIUS (élesen, idegesen) Mit tudom én... (Döbbenet néli hangtalan zokogó öccsét) Mi van? Mindenki apját te akarod elsíratni? (Pillanattig még nézi őket) Eh, gyerünk innen! Zenét! Irány a kert! Hozzátok a lámpákat is, uraim! Gyere, Gertrud! „Fújja a szél az én dalom...”

Az udvar az éneklő Claudius nyomában fáklyákkal, gyertyákkal kivonul kertbe. Csak a két barát és a mellettük tébláboló Ophelia marad a sötét színen

II. felvonás

1. TISZTA BESZÉD

Trónterem. A multság hajnala. A kertből bágyadt énekesnők, elhangolt torkok nevetése szűrődik be. Claudius érkezik kissé részegen. Magával hozza, hurcolja Horatiót. Lenyomja a trónra

CLAUDIUS Ül le, ül csak le, én vagyok a fáradtabb! – Hol is tartotam? Megvan! Szóval... *(Egy pillanat alatt belelovalja magát)* Én mindent megpróbáltam! Mindent! Vártam, türtem, nyeltem, mindenben a kedvét lestem! De ilyen fokú gyűlölettel szemben tehetetlen vagyok! Valósággal süt, mint a dobkályha... Bárki másnak kitekertem volna a nyakát, de nála csak türtem, nyeltem! Jó, az a csók kicsit erős volt, de szívből jött: át akartam törni a gyűlöletét! Én nem tudok udvarolni nőnek sem, hát még egy ilyen... Ne nézz már te is ilyen hidegen, az istenedet!

HORATIO Nem értem, mit akar tőlem...

CLAUDIUS Tiszta beszédet, Horatio! Egyenes, tiszta beszédet! Fáradt vagyok már a csaváros agyatokhoz! *(Őszintén)* Megkérhetlek, hogy most az egyszer légy egyenes hozzám?

HORATIO Igen...

CLAUDIUS Biztos? Nézz a szemembe!

HORATIO Igen.

CLAUDIUS Akkor kezdem én, én vagyok az idősebb. *(És tényleg őszintén, szinte megtörtén beszélni)* Nem akarom bántani! Isten látja a lelkeket, egy ujjal sem! Viszont... a türelmem véstesen fogyni kezdett... *(Kötő)* Nyomaszt, érted, halálosan nyomaszt! Már az élettől is elment a kedvem! – Egy szó, mint száz... arra gondoltam... mi lenne, ha visszaküldeném...

HORATIO *(döbben)* Vissza? Hova?

CLAUDIUS A németekhez... tanulja tovább az egyetemet! Folytassa a tanulmányait, egyszer s mindenkorra!

HORATIO És ha nem akar menni?!

CLAUDIUS Segíts rábeszélni! Rád hallgat! Sőt, menj vele te is! Életetek végéig nem lesz gondotok... Esküszöm!

HORATIO És ha semmiképpen nem akar?!

CLAUDIUS *(kötő indulattal)* Akkor hajóra rakom, és a kikötőt lezárom!

HORATIO Ezt nem teheti! Ebből óriási botrány lesz, uram!

CLAUDIUS Az az én fülemhez nem jut el! Jól zár az udvar. – Nos, mi a véleményed? Megtegyem?

HORATIO Miért kérdi? Ha akarja, úgymeg megteszi!

CLAUDIUS Tudsz jobbat?

HORATIO Talán... De akkor engedje meg, hogy én se legyek tekintettel...

CLAUDIUS *(türelmetlenül)* Tiszta beszédet kértem, nem!?

HORATIO De... szóval azt mondja, hogy meg akarja oldani ezt a... mert hogy nyomasztja, ugye? De miért csak erőszakkal próbálkozik... lefogni, megcsókolni, betörni, kidobni! Mindig csak erőszakkal!?

CLAUDIUS Jó... értem már! Tovább...

HORATIO Ráadásul kedveli is őt... kisgyerekkora óta: Claude bácsikám, édes öcsém meg minden!

CLAUDIUS Jó, jó! ... Mondd a lényegét!

HORATIO Ha tényleg ki akar békülni... őszintén, tiszta szívből, ahogy mondja... *(Nagy levegő)* Akkor jó szándéka jelül miért nem ajánlja fel neki a trónt?

CLAUDIUS A trónt?! Hogyhogy a trónt?

HORATIO *(támad)* Miért ne? Kora, tudása megvan hozzá... az országban rend van, a hadsereg erős...

CLAUDIUS *(hirtelen kijózanodik)* Állj meg! Állj csak meg! Ez az ő gondolata vagy a tiéd?

HORATIO Bárkiben felmerülhet, hogy apja halála után övé a trón...

CLAUDIUS *(sebzett gúnyal)* Szinte furcsállod is, hogy miért én ülök rajta, mi?

HORATIO Ha jól tudom... bölcs érzékkel nem is szenteltette még királlyá magát...

CLAUDIUS Csak úgy a fejemre tettem, mint egy szalmakalapot...

HORATIO ...jelezve, hogy csupán ideiglenesen vállalta, míg a valódi örökös...

CLAUDIUS *(belevág)* Hú, de aljas szócsaváró vagy te, hallod!

HORATIO Tiszta beszédet kért, nem!? Azt mondta, hogy tisztán, egyenesen!

CLAUDIUS Azt mondtam... Igen! Azt mondtam... *(Mint a vulkán, kitörés előtt)* De arra nem gondoltál... vagy nem gondoltatok – hogy ez a mocskos dán társaság... akiket naponta meg kell hágni királyilag, hány napig fogja elviselni az ő hochdeutsch lelkét, finom wittenbergi „intellektusát”?! Két nap alatt szétszedik, mint a csirkét! Érted? Ó nem ide való, ezek közé, hanem oda, ahol a disznót is Senecának hívják! *(Ordít)* Mert alkalmatlan! Érted!? Alkalmatlan az életre, trónra, szerelemre, mindenre! Alkalmatlan! *(Csend. Le-fel járkál)* De tudod mit? Kell neki a trón!? Itt van! Nesze, fogd meg, és vigyed! Tesék! Ne bámulj! Vidd oda neki, koronázd meg, szenteld fel, fújd fel! Nesztek! Uralkodjatok!

Győztes pojjacással kirángatja, valósággal kitepi a trónt a helyéből, és Horatio hátára rakja. Az ide-oda tántorog az öles szék súlya alatt. Claudius elégedetten nézi

Nehéz, mi? Na, tedd szépen a helyére, aztán elmehetsz. *(Kimegy)*

HORATIO *(ég az arca a szégyentől)* Előbb-utóbb úgyis elkaplak, ne félj! *(Visszaeszi a helyére a trónt, sötét)*

2. PIETÀ

Régi könyvtár. A Herceg apja meztelen korpuzát mossa. Halk kántálással maga költötte siratót dúdol, szeliden, szinte bánat nélkül, mint a gyászba belefáradt asszonyok

A HERCEG Szemed lezárva, más zárta le...

Én már soha nem vagyok veled...

Az utolsó víz... az utolsó kenet,

Se pap, se gyász, se siratás!...

Az egyetlen szertartás, hogy fiad mos meg...

Karod oly vékony, mint a fenyőfaág...

Szinte átkarol, mikor felemelem!

Olyan jó nézni a nyugalmadat...

Arcod idegen... hiszen a fájdalom roncsol,

nem is a te arcod, meg se ismernénk...

Bejön két sírásó nagy kerekű gyászfordóval

ÖREG SÍRÁSÓ Sietünk kéne, uram! Mindjárt besötétedik!

A HERCEG Várjuk meg a sötétet. Semmi feltűnést nem szeretnénk.

ÖREG SÍRÁSÓ És mért gondolja, hogy három ember egy koporsóval éjnek évadján kicsit sem feltűnő?

A HERCEG Igazad van. *(Elfordul)* Zárjátok le, és vigyük.

Leszegelik a koporsó tetejét

ÖREG SÍRÁSÓ Horatio urat nem várjuk meg, királyfi?

A HERCEG *(döbben)* Honnan veszed, hogy én királyfi vagyok?

ÖREG SÍRÁSÓ A sírásás sűgja és a józan ész...

A HERCEG Miféle sírásás?

ÖREG SÍRÁSÓ Hát az... hogy én ástam ki a sírt, amibe most kegyed édesapját temetjük

A HERCEG Állj csak meg! Honnan veszed, hogy az apám?

ÖREG SÍRÁSÓ A sírásás sűgja és a józan ész.

A HERCEG Na hagyj ezt! Apámat rég eltemették... A bolond is tudja! Ott nyugszik a királyi kriptában.

ÖREG SÍRÁSÓ Igen? És akkor miért üres az a sír, amit épp akkortájt ástam ki a sógoromnak?! – Látja, eddig tartott a sírásás! És most jön a józan ész, mert van két sír, van két halott! No de ha Horatio úr „édesapját” egy ismeretlen fiatalember sírva mossa, az én néhai sógorom sírja pedig üres – akkor ki fekszik most a királyi kriptában, hol a király holtteste, és vajon tényleg olyan hibbant-e a fia, ahogy beszéltek?

A HERCEG Ezt elmondanád a törvény előtt is?

ÖREG SÍRÁSÓ Én sem hibbantam meg, kérem! Menjünk, mert vészesen alkonyodik!

A HERCEG Az apám iránti szeretetből sem tanúskodnál?

ÖREG SÍRÁSÓ Őszintén? Én felséged édesapját csak a mostani királyhoz képest szeretem, a maga idejében – ahogy nálunk mondják – féláron is eltemettem volna.

A Herceg elfordul

Bocsásson meg!

3. RAJNÁLD

Kikötő. Rajnáld érkezik feldúltan, Polonius a nyomában. Rá akar erőltetni egy kopott, bélelt mellényt, dulakodnak. Rajnáld kitépi magát a kezéből, és elszalad

POLONIUS Állj már meg, az istenedet! Rajnáld! Ne kelljen túlordítanom a tengert!

RAJNÁLD Hiába, uram! Nem és nem! *(Földhöz vágja a mellényt)*

POLONIUS Állj meg... Értsünk szót!

RAJNÁLD Nem érti, hogy nem! Szó sem lehet róla!

POLONIUS Ezért vakartalak ki a koszból? Ma is a tehén farát kaparnád, ha nem figyelek fel rád...

RAJNÁLD Inkább az anyámra, mondja úgy! Azt hiszi, nem tudom?!

POLONIUS Te, szégyentelen! Édes fiamként szerettelek, és ez a hála! No, add ide azt a mellényt! Végeztünk egymással! *(Dühében nemcsak a mellényt veszi vissza, hanem lerángatja róla az inget, libériát. Vadul tépi, cibálja, üti, rugdossa Rajnáldot)* Menj a fenébe! Te Júdás! De keríték mást helyetted! Tudod, hány fölösleges ember van az utcán?! Ezrivel, akik egy kis pénzért bármire hajlandók...

RAJNÁLD *(már szinte sír)* Hát épp erről beszélek, uram! – Ma, amikor egy pár cipőért embert ölnek, maga nekieresztene engem százezer tallérral az országútnak!

POLONIUS És?! Ki tud róla? Senki... Mi ez? Egy kopott rossz mellény... nem csörög, nem zörög...

RAJNÁLD Ne csinálja, uram! A szememből meglátszik, hogy egy vagyon van nálam...

POLONIUS Hát persze: mert félsz!

RAJNÁLD Már hogyne félnék! Becsukom a szemem, és máris látom magam az ároksparton, átvágtott torokkal! Hát hogy az istenbe ne félnék! De magát sem értem, uram! Ekkora pénzt kockáztat – bagóért? Hiszen ötven talléért egy tucat fegyverest fogad mellém, akik az apjukat is megölnék...

POLONIUS *(ijedten körülnéz)* Pszt! Elhallgass te! – Tucatnyi fegyveres?! Még csak az hiányzott!

RAJNÁLD Miért?

POLONIUS Ezt senki más nem tudhatja, csak te meg én!

RAJNÁLD *(győztesen)* Na látja, csak kiugrott az a nyúl a bokorból!

POLONIUS Miféle nyúl?!

RAJNÁLD Hát az, hogy ez afféle titkos... sötét dolog...

POLONIUS Halkabban... az istenedet!

RAJNÁLD *(suttog)* De akkor maga is ígérjen valami ehhez fogható jutalmat! Hogy az lebegjen előttem, ne az átvágtott torkom!

POLONIUS Jó, jó! Majd megbeszéljük! Előbb a megbízatás! Keresd meg a fiamat... és mondd meg neki... de négy szemközt, senki más ne hallja, hogy „Itt az idő!”. Az udvarban napról napra nő a káosz: jelenleg sem királya, sem trónutódja nincs az országnak! Egy szó, mint száz, megmentőre vár Dánia... egy fiatal, romlatlan erőre, ki törvényesen, újabb káoszt kerülve az emberek élére állna.

RAJNÁLD Tyű, uram! Hogy ez mennyire így van! A hideg is végigfut a hátamon... Az kéne bizony: egy fiatal vezér!

POLONIUS Na, látod, hogy jó lóra tettél. Te, kapzsi, te! Szóval egy új, fiatal király, de törvényes módon, mert a ferde utakat nem szeretem! Lássuk csak. Ad egy: a király még nincs felszentelve, tehát még nem király. Ad kettő: a trónörökös pedig nem is lesz az, hiszen szemlátomást beteg. Viszont ha sikerülne őt a lányommal összehozni, így oldalágon a mi családunk is bekerül a trón várományosai közé...

RAJNÁLD A mindentit! Ki se néztem volna magából: „oldalágon, a felszenteletlen mellett beleülni.” Ez igen! *(Izgalomba jön)* És a pénz? Annak mi a dolga?

POLONIUS Ja, a lényeg! Ott a norvégoknál olcsó az élet, öt-hatezer fegyveres is kitelik ebből a mellényből! Fogadja fel őket, ügyesen, titokban, és álljon minden készen... a hegyek között!

RAJNÁLD *(őszinte döbbenettel)* Norvégokkal, uram? De hisz ez... ez hazaárulás!

POLONIUS Nem az! Dehogy... ha önös érdekek állna mögötte, úgy igen! De most... épp ellenkezőleg, ez a hazaszeretet! *(Kítör belőle az utóbbi másfél-két év szorongása)* Én nem akarok még egy királyváltást megélni! Országot felforgatni, új szeleket figyelni! Elég volt! Nyugodt öregkora, biztonságot, hatalmat akarok! Érted már!? Érted! *(Annyira felizgatja magát, hogy muzáj belekapaszkodnia Rajnáldba, másképp összeszene)* Hogy kifulladtam... Már nincs sok hátra! *(Leül)* Na, menj, siess!

RAJNÁLD És ha sikerrel járnék...

POLONIUS A fizetéséről majd utána! Mondtam már!

RAJNÁLD Csak annyit kérek, hogy vegyen a nevére! Mégiscsak a fia vagyok, balkézről... Nem bánja meg!

POLONIUS Majd meglátom, hogy mennyire bizhatok benned.

RAJNÁLD Százszázalékosan! Hiszen látja – ez a mellény meg ez az oldalági dolog – ez sokat megérne, ha jó fülekbe jut...

POLONIUS *(rémműlten)* Mit mondasz?

RAJNÁLD Csak azt, hogy vegyen a nevére... Na!

POLONIUS Mit na?

RAJNÁLD Hát nem ad kezét?

POLONIUS *(kelletlenül belesap)* Jó, legyen! Viseld a nevem! S járj szerencsével!

Rajnáld felölti a mellényt, és el. Polonius hosszan néz utána

Mindenütt a haszonlesés! Mi lesz így velünk, uram?

4. PRÓBA

Trónterem. Guilden egy kis utazóládán kucorogva aludni próbál. Rosen a királyi trónon ül vizes zsebkendővel a fején, és nagyon ingerült

ROSEN Gondoltad volna, hogy egy szép napon ide jutunk!?

GUILDEN *(behuny szemmel)* Hova?

ROSEN Hogy ennyire semmibe vegyenek! Már szinte fáj, annyira nem létezőnk...

GUILDEN Miért nem alszol inkább?

ROSEN Téged nem idegesít, hogy itt ülsz, és nem létezel?

GUILDEN Létezem én... Már hogyne léteznék!

ROSEN Kinek?! ... Senkinek! Iderángatnak lóhalálában, aztán kiderül, hogy az ég világán senkinek se kellünk... Se barátja, se ellensége nem vagyunk már senkinek!

Kivágódik az ajtó. Félig királynőjelmezben, félig meztelen berobog a Tragika, fuldoklik a dühtől

TRAGIKA Ez nem igaz! Hát mit képzél ez magáról? *(Fújtat, leül, felugrik)* Nem, ez egyszerűen képtelenség! *(A példányra)* Megyek, és a pófájába vágom! Játssza el az édesanyjával! *(Visszamegy)*

GUILDEN Látod, másnak sem könnyű!

ROSEN Mi történhetett? *(Az ajtóhoz indul)* Kinézek egy kicsit...

GUILDEN Ne üsd bele az orrod!

Megint kivágódik az ajtó. Érkezik a Tragika, nyomában üvöltve a Komikus. A kicsapódó ajtó beveri Rosen orrát, egész jelenet alatt a vérzést próbálja elállítani. Guilden kuncog

ROSEN A fenébe! Én már vérzek is!

KOMIKUS *(tombol)* A hisztis istenedet, Grete! Miért nem bírod visszafogni magad?

TRAGIKA Velem ezt nem lehet csinálni! Fát vághattok a hátamon, de hogy engem kiejtésből vizsgáltsasson valaki, azt nem! Hogy egy ilyen

5. SZÍNJÁTÉK

Csend. A Herceg kilép a függöny elé, arca nagyon sápadt, feszült

alamuszi, halk szavú – a felét nem értem, amit mond – engem per-
cenként leállítson, hogy így ejtsem, úgy ejtsem, „lebegve a nyelven” –
hát pillangó vagyok én?! Meg hogy „leheljem a szót”! – Ha én itt
lehelgetni kezdem a szavakat, egy árva kukkot sem fogtok hallani, de
nem ám! Meg hogy ne gesztikuláljak a kezemmel, „ne fűrészeljem a
levegőt”! Hát mit csináljak, álljak, mint egy pingvin?! *(Játssza én, me-
reven, mint egy pingvin, jön-megy, leheli a szavakat lebegve a nyelven)*
KOMIKUS Elég! Azért fizetnek, hogy behúzd a farkad, és kussolj!
Bármit mond, te mosolyogsz: „Igen, Herceg úr, hogyne Herceg úr!”
– Magadban meg azt gondolsz, amit akarsz! Na, egy-kettő, szedd
össze magad, és indíts! Ne jöjjenek meg egyszer utánad!

Kimennek. Grete ott felejt a példányát. Guilden belelapoz

GUILDEN Nézd csak: ez nem a Herceg írása?
ROSEN De... *(Olvasza)* Király, királyné... Ravatal! Helyben vagyunk!
TRAGIKA *(visszajön)* Bocsánat. Itt felejtettem a szöveget...
GUILDEN Miféle darab ez?
TRAGIKA Szar! Se egy helyzet, se egy poén, csak kisírt arccal, nőiesen
rohangálok fel s alá egy hulla körül...
GUILDEN Akkor miért éppen ezt játsszák?
TRAGIKA Na, jópofa alak maga! Mert a királyfi írta, anyuka szeme
fénye – azt mondták, ki tudja, milyen nagy koponya, száz éve tanul
már a németeknél, aztán, tessék, egyik elcsábítja a másik nőjét, meg-
mérgezi és vége! Se egy intrika, se egy karakter, mérget neki, felakad a
szeme, és mi csókolozunk, mint két kiskamasz. *(Megint sírni kezd)*
Negyvenéves koromban itt tartok: a férjemet – tudják, az Öreg színészt
– megütötte a guta – azt is viszem a hátamon, mint egy keresztet, ez a
vadállat *(A Komikus)* meg állandóan rám akar mászni, mivelhogy ő ad
kenyeret. Ez az alamuszi Herceg meg ordít velem, hogy rendesen csó-
kolozzak: „Mohón, mintha nem kapnék levegőt!”... Mondom neki,
jöjjön már fel, legyen szíves, és mutassa meg, hogyan csókoljam mo-
hón és nőiesen ezt a bűzbarlangot! Erre meg az Öreg kezdett ordítani
velem *(Szélütötte modorban)*, hogy ne gúnyolódj a Herceggel, te rin-
gyó... mint a pulyka, úgy beszél, glu-glu-glu! – szavát se érteni...

Komikus jön, sötétben, nem szól

Mi van, Bólogató János? Te se bírod már?
KOMIKUS Valami nem tiszta itt! Bejött az a kövér öreg, aki mindig egy
helyben siet, és megkérdezte, hogy mit próbálunk?. Meg hogy a király
tud-e róla? – Miért kéne tudnia? – gondoltam. – Majd megnézi este,
nem? – De a Herceg nagyon ideges lett, kizavarta az öreget... és oda-
állított egy embert az ajtóhoz, nehogy hallgatózzék. – Nem tetszik ez
nekem...
ROSEN Én se lennék nyugodt a maga helyében! Ez a darab is...
GUILDEN Halottas háznál, friss esküvő után... – furcsa téma, nem?
TRAGIKA Éreztem én, hogy olyan ismerős!
KOMIKUS *(majd szétveti a düh)* Az istenit! Hónapokon át semmi...
most végre bejön egy zsirosabb munka... és akkor tessék! – Óh, hogy
az ördög rogyassza rájuk az eget!
TRAGIKA Nyugodj meg! Nem lesz semmi baj... elmondjuk a szöveget
szórol szóra... ahogy le van írva... – abból nem lehet baj... nem igaz?

Rosen bólogat, Guilden nemet int. Vigyorognak

HORATIO *(jön egy zenéssel, nagyon dühös)* Ne mászkáljanak el folyton,
kérem! Mindjárt kezdés van! És maguk itt... tollászkodnak! Na, egy-
kettő, készüljenek! *(Behúzza a függönyt, odaállítja a zenészt)* Játsszál
itt, amíg szólok!

*Claudius érkezik kisebb társasággal – mögötte a szolgálak fáklyákat, székeket
hoznak*

CLAUDIUS Bejöhetünk? – Hol lesz a játék? Hova ülünk? Merre né-
zünk?
HORATIO Ide tessék... körbe, egymás mellé...

Mindenki elhelyezkedik, szól a zene. Nézőtéri láz, mocorgás. Sötét

A HERCEG Kétszázézer év múlva... minden befejezi a körforgását,
minden élet meghal és kihuny. Nem marad más, csak a végtelen tér,
sötétben, torzan, csillagok nélkül... és mi... akik most gyűlölve gyűlöl-
jük egymást, halott közömbös anyagként fogunk keringeni... S ahol
egykor gonoszt terelő szívünk dobogott, már csak holmi ritka pára,
por és a végtelen hideg hallgat. Hogyne kapkodnánk hát két kézzel az
élvezetek és gyönyörök után ebben a szűk szüpercegésben, ami él-
nünk adatott...

POLONIUS *(halkan)* Mit mond? Zokszó, percek és... mi még?

CLAUDIUS Szűk szüpercegés! Az élet...

POLONIUS Jaj, hogy rövid. Értem!

HORATIO Pszt!

A HERCEG *(kivárja)* A darab egy emberről szól, kinek amúgy is rövid
életéből néhány évet egy asszony miatt lecsíptek. Az asszony, a király-
né, nem fiatal már, de tüzes – a gyilkos pedig nem más, mint ezen
király öccse – a neve Titus! Kezdődjék a darab a végén. Íme, a király
teste – majd meglátjuk, hogy élő vagy holt – a ravatalán fekszik! –
Lássuk hát a gyászmenetet... amikor „szerettei”, mint egy völgyényt...
végső nyughelyére kísérik a felvirágozott halottat...

A zenész játszani kezdi a siratót

Énekeljék önök is... Velünk együtt! ... A siratót, amellyel apámat, a
Királyt kísérték... Énekeljenek!

*A nézők akadozva, bátortalanul dúdolni kezdenek – szétnyílik a függöny, be-
vonul a színpadi gyászmenet, elől a Herceg, mögötte a színészek énekelve, gyer-
tyával a kézben, s végül a virágok között domborodó halotti páncél. A közönség
önkéntelenül felmorajlik, amikor a ravatalon megpillantja az öreg király
„vázát” – virágok és gyertyák között, éppúgy, mint annak idején*

OPHELIA Jézus, segíts! A Király!

POLONIUS Urunk páncélja, akármilyen legyen! *(Feláll, teljesen feldúlva)* De
királyfi!... Nem szégyelli magát! Fényt! Gyűjtsák meg a fényeket! Hé!
Függönyt! Függönyt!

HORATIO Csend! Üljön le!

POLONIUS Micsoda gyalázat! Drága Királyunk páncélját holmi ri-
pacsériának díszletül!

CLAUDIUS Hallgass már el! *(A Hercegnek)* Folytassuk!

A HERCEG *(előlép a ravatal mögül – alig bír megszólalni)* Mint mond-
tam... furcsa darab ez... nem előrehalad, hanem hátra, mint a rák. Itt
kezdődik a ravatalnál, a halott lábainál. Aztán jön a gyászmenet,
mely idekísérte... *(Hangja megremeg)* majd a halál pillanata... az utol-
só percek – mikor, ki, hogyan? Szépen kiterítve! *(Hangja elcsuklik,
érezni, hogy belül már zokog, hogy nem fogja tudni végigcsinálni)*

HORATIO *(odalép mellé, súgja)* Szedd össze magad!

A HERCEG Most a királynét... és a gyászoló öcsöt figyeljék... Tessék!
Rajta! Színészek!

*A gyászdal elhallgat – a nézőtéren zavart csend, fészkelődés, mocorgás. A két
színész bizonytalanul áll a ravatal előtt, lassan, tétován megsimogatják egymást
– ki-kínéznak a publikumra –, majd egy csók, egy suta ölekezés jelzése*

(Súgja a Tragikának) Szorítsd magadhoz, az istenedet! Vadabbul, he-
vesebben, vággyal...

A Tragika kelleetlenül mimeli

GERTRUD Én ezt nem nézem tovább! Menjünk innen...

A HERCEG *(ráüvölt)* Ül vissza! Nektek játsszuk, anyám! *(A színészek-
nek)* Öleld meg, Királyné! Tapadj rá, csókold, harapd, kívánd! *(Fel-
rohan a színpadra)* Még! Még! Vadabbul! Szóljon az ének! Csókold
meg rendesen, te ringyó! Még! MÉG! Ez semmi!

Az Öreg „hulla” lassan hörögni kezd a páncélban, a Korpusz nehéz asztmás

lélegzésével: „Vizet! Vizet!” Morbid és képtelenül torz, ügyetlen az egész. Káros és felfordulás. Van, aki már nevet a nézőtéren

POLONIUS Micsoda disznóság! Mindjárt elhányom magam...

Ophelia, gyөрünk innen! Engedjenek ki!
A HERCEG (ráordít) Csend! Üljön le! (Visszanyomja Poloniust a székbe, majd a Tragikához rohan, őrvöng) Szenvedéllyel csókold, te átkozott!
Ne kérsd magad! Mohóbban, lázasabban! (A közönséghez) A Király kezét figyeljétek! A kéz, amely az előbb még bátyja szemét fogta le – most az özvegy izzadt mellét markolássza! (Claudiusnak) Tetszik, bátyám!? Tetszik!? Nézd ezt a testet! Ezt a fehér húst... embert öltek érte! – Tessék! Nézd!

S mint annak idején Claudius Opheliáról, lehasítja a Tragikáról a ruhát. Iszonyatos felfordulás tör ki, mindenki ordít, visít, hadonászik

HORATIO (lefogja a Herceget) Csillapodj! Édes emberem! Csillapodj!
TRAGIKA (visítva félmeztelenül rohan körbe a ravatal körül) Segítség!
Megörült! Szedjék le rólam! Segítség!
KOMIKUS Az ördögbe! Nyughass már! Ne vonyíts a fülembé, Grete!
(Berángatja a ravatal mögé a vadul rugdalózó nőt)
POLONIUS Mint az állatok! Micsoda szégyen!
GERTRUD Én ezt nem nézem tovább... (Elindul kifele)
A HERCEG (elébe áll) Nem mersz szembenézni, mi? Rohansz, bujkálsz, menekülsz!
GERTRUD Nagyon kivetköztél magadból, fiam!
HORATIO Üljenek le! (A betóduló szolgálkhoz) Vigyék ki a fákyákat! Üljenek vissza!
POLONIUS Engedjenek ki!
CLAUDIUS Elég!

Csend – csak Grete zokog a ravatal mögött

Nyugalom, hölgyeim és uraim, nyugalom! – Amondó vagyok, nézzük végig az előadást... hiszen nem történt semmi... egy-két szerencsétlen párhuzam a mi életünkkel. – De ha minket nem sért, önöket se bántsa! (A színészekhez) – Folytassák, kérem! Gyere, királynóm, ülj vissza mellém! (Elővesz egy aranyat, odadobja a Tragikának) Asszonyom, fogja: a látványért! Szeretjük az érett testeket!
TRAGIKA (a ravatal mögött keservesen, csillapíthatatlanul zokog. Érezni, hogy nála betelt a mai pohár) Így megalázni, kigúnyolni az embert... És még pénzt is dobálnak a meztelen hátsómért...
CLAUDIUS (a Hercegnék) Nos? Mi lesz?
A HERCEG Szedje össze magát, kérem! Folytatjuk!
TRAGIKA (zokogva kijön a ravatal mögül, még mindig félmeztelen, de nem érdekli) Mit folytassunk, mi? Hát mi értelme van ennek az izléstelen-ségnek?! Egy ravatal előtt csókolózni, miközben a mérgezett hulla él... miféle hülyeség ez?!
ÖREG (mint férj, bentről, a páncéltól) Kapd össze magad, Grete! Kapd össze, mert kijövök, és szétmázolom a képedet!

Az indulattól még toppant is, a páncél véstesen meginog a ravatalon

TRAGIKA Te meg ne parancsolgass nekem! Hát mi vagyok én, a karcarongyod!? Ez itt (A Herceg) ordítózik velem, hogy csókolózzak, mint egy nő, ez a szatír (A Komikus) meg, ha csak teheti, a nyelvét gyümöszkeli belém, én meg ezzel az öreg kóróval, mint egy Szűz Mária – hát ki bírja ezt ki! (A páncélnak) Mióta nem volt asszonyi örömem, mi?! Öt éve, hat éve, nyolc éve?! (A Hercegnék) Akkor mi a fenéből csókolózzak oly vesztettül az élő hullád előtt...
ÖREG (tombol bent a páncélban, mint a Bádogember) Grete, az istenedet! A szöveget mondd, mert széthasítalak!
TRAGIKA Te meg ne pattogj ott bent a tokban! Nézzünk oda, hányni jár belé a lélek, aztán még ő ordítózik! (Be a sisakrostélyon) Mi van?! Attól vagy úgy oda, hogy végre közönséged van... Vén ripacs! Látták volna, hogy kigyúlt a próbán, valósággal lángra lobbant, és csak mondta, mondta ezt a süket szöveget, mint egy isten... mint egy félisten, mert annyi esze van! A végén majd újra megüti a guta, szépen lebénul a másik felére is, moshatom, amíg élek, a szaros gatyáit, mert

nem zár neki rendesen... Mért pont az alfelébe ütött a guta, mért nem a fejébe, akkor legalább nyugtom lenne! De az agya ép, mint a tojás! És akkor tessék, csókolózz, Grete, táncolj, Grete, dalolj, Grete, légy nőies!

Itt már nagyon röhög mindenki, Claudius a térdét csapkodja, még Ophelia is ciripel a maga kis szemérmes női humorával, Rosen visít, Guilden nyerít, egyedül a Herceg nézi döbbenet a röhögésorkánt. Még a fákyahordók is besereglenek

CLAUDIUS Erre muszáj inni valamit! Művész urak, asszonyom, szabad egy italra?! Szünet, uraim! Szünet! Utána folytatjuk!

Közönlik a nép, röhögve, kommentálva

Ez isteni volt!
KOMIKUS (elkapja a Tragikát, a fülébe súgja, susogja) Ne duzzogj, Grete! Gyere, igyunk mi is egyet! Mindig mondom neked, minek szenvedni? (A páncél felé int) Gyere – most jó helyen van! No, gyere már! Olyan jó volt megfogni a segged...

Együtt kimennek

6. NYÍLT KÁRTYÁK

A nézőközönség elvonult. A Herceg a ravatal mellett ül magába roskadva. Gertrud szótlánul nézi a fiát. Horatio a kezébe adja a füzetet

HORATIO Egy haldokló szavai! Nem is oly régiek...

Gertrud belenéz – arca elsápad. Leteszi a füzetet, szó nélkül elindul kifele. Horatio elébe áll

Nem mond semmit, asszonyom?
GERTRUD (riadtan) Ki vagy te, hogy ezt kérdezed...
HORATIO Én ápoltam a férjét... a halála után.
GERTRUD (hazudik és tudja) Férjem régóta halott.
HORATIO Tegnapelőtt tettük el.
GERTRUD Rég meghalt! Három hónapja. Nagyon rég.
HORATIO A ravatalon még élt. Én gondoztam. Iszonyú kínok közt halt meg... mert az a mérge, asszonyom...
GERTRUD Rákban halt meg! A kezeim között!... Én mosdattam, öltöztettem...
HORATIO Nem mosdatta senki, kerti rongyaiban volt...
GERTRUD (nem néz senkire, az arca halottsápadt, és egész teste remeg) Én... Egyedül én... Nem engedett senkit közel magához... az utolsó percig! Iszonyú volt!
HORATIO Senki! Nem gondozta senki... itt hörgött, nyöszörgött a vi-rágatok között!
A HERCEG (nem bírja tovább – vadul ellöki onnan Horatiót) Elég volt! Hagyd békén!

Görcsösen ölelik, szorítják egymást az anyjával. Léptek kintről

CLAUDIUS (belép) Itt vagy? (Csend) Vártalak...
GERTRUD Maradtam egy kicsit...
CLAUDIUS Gertrud! Nézz rám!
GERTRUD (kitér) Ne maradjatok sokáig! Késő van! (Kimegy)

Claudius iszonyúan ideges, nem láttuk még ilyennek

A HERCEG Úgy tűnik, a királyné megértette az előadást...
CLAUDIUS Én is! Minden szavát!
A HERCEG Vagyis... akkor...
CLAUDIUS Igen! Megöltem! – Miért nem mondd a szemembe?! Megöltem! – De mért kell ezt egy szelütötte bohóccal és két száznál-mas ripaccsal előadni, hogy az oldalam is fáj a röhögéstől... Miért?! (Ordít) Tessék! Megöltem!? És?

A HERCEG És... és... és most mit akarsz?
CLAUDIUS Én?!
A HERCEG Te...
CLAUDIUS Hogy mit akarok?
A HERCEG Igen... Olyan lázban vagy... Úgy ordítasz itt, mintha... Tudom is én...
CLAUDIUS Ne dadogj összevissza! Mit szeretnél...
HORATIO (közbevág) Nem lehet ennyire cinikus, uram!
CLAUDIUS Meddig látatlankodsz még itt, mi!? Azt akarod, hogy felfeszítselek a bátyám sírja fölé, te nyomorult?! (Fellöki, s a lábánál fogva brutálisan kivonszolja, kirángatja a teremből)
HORATIO Segítséget! Mire vársz, az istenedet! Segíts!

Az ajtó döngve becsapódik mögöttük. Claudius visszajön – hangja fojtott, rekedt, mintha valami szorítaná a torkát. Alig bír beszélni – indulata szerteszét szaggatja a szavakat

CLAUDIUS Ide figyelj... Beszéljünk... nyíltan! – Én nem fogom... sem megmagyarázni, sem... mentetni... és soha, semmilyen formában... sem veled... sem az anyáddal megbeszélni... hogy miért tettem. (Ordít) Érted!? Ez az én dolgom! ... Semmi közöttök hozzá! Viszont... ha úgy érzed... nem bírod tovább nézni... hogy én élek... (Itt már-már elsírja magát) – míg apád... az én bátyám halott... Itt vagyok... a kisujjamat sem fogom mozdítani! Esküszöm!

A Herceg bénán, szinte ostobán áll nagybátyja előtt. Kezében apja halotti töre – tehetetlenül nézi Claudius

Akkor elmehettek? ... Végeztünk?!
A HERCEG Nem... Állj meg... (Belekapaszkodik, visszarántja – mozdulata görcs és kétségbeesés – felkapja a földről a füzetet) Látod ezt?! Apám szavai! Minden... amit a halála után mondott! A mérgezés, a vérfergőzés, anyám nyögése, az ácsok csattogása! Minden! Az egész vérvád! – (Ordít) Rád fogom sütni az egész világ előtt: gyilkos! Aljas, alattomos gyilkos! Gyilkos! Gyilkos!

Claudius rezzenéstelen arccal nézi a Herceget

CLAUDIUS Nem vitatkozom. Próbáld meg! (Kikiált) Polonius! (Hangosabban) Polonius! Ne játsszszuk ezt!
POLONIUS Szólítottál, uram? Erre jártam... s mintha a nevemet...
CLAUDIUS Itt ez a füzet! Öcsénk adta! Az apja halála utáni szavak... Jól hallottad! A halál utániak... Tedd közzé őket! Hadd olvassák! Egy halott szavai!
A HERCEG (odasúgja) Gyilkos... Gyilkos... (És végig, amíg Claudius beszél – halkán, folyamatosan, suttogva beszúrja a szavai közé) Gyilkos...
CLAUDIUS (keményen, fenyegetően) Mondtam már: tedd a dolgod, vagy szállj le rólam! Megértetted!? Na, tünj el! Hess, te bögöly! Hess!
A HERCEG (kitér előle) Gyilkos...
CLAUDIUS (Poloniusnak) Szóval nyomtassátok ki... És mivel drága öcsénk kedélyállapota...
A HERCEG Gyilkos...
CLAUDIUS ...sajnos, nem javulni, de romlani látszik – kéretem az érseket! Vasárnap délben királlyá szenteltem magam.
POLONIUS (egyre fokozódó pántik) Királlyá?! ... De hát ez... ez képtelenség, uram! ...
A HERCEG Gyilkos...
CLAUDIUS Délben koronázás! Előtte pedig dús, gazdag reggelit akarok! Nevezzük koronázási früstüknek!
POLONIUS De most... A gyászév derekán... Királlyá?! ... Fontolja meg, felség...
A HERCEG Gyilkos...
CLAUDIUS Gazdag, történelmi reggelit akarok! Kössön ezer szállal a múlthoz – ha már Claudius névvel dán vagyok. (Kimegy)

Polonius végső kétségbeesésében Claudius előtt hátrálva mondja, hadarja érveit – szívszorító reménytelenséggel

POLONIUS Álljon meg! ... könyörgök! ... ebből lázadás lesz, uram...

én ismerem a dánokat... sunyi, alattomos fajta, mint a szél... Mit szólnak a Gentek, Gilfek, Gablerek, Guntramok, Gunthárok, Gudrunok, Gustafsonok...

A páncél megmozdul, lassan a Herceg felé fordítja fejét. A sisakrostélyon kiszűrődő nehéz, szélütötte szavakat alig érteni

ÖREG Álljon félre az útjából... higgyen nekem! – Veszett vad... az ilyen... nagy bűnű ember... Álljon félre, fiam!

7. FAGY

Norvég medveölő kutyák mélyen zengő csaholása. Közel és távol. Laertes egy gunyhóban elfagyott lábfejét masszírozza. Szinte sír

LAERTES És ez így marad?! Mindörökre! Óh, Isten! Sántítani fogok!
Én, Laertes – a vívó, a táncos, a férfi mostantól sántán bicegek?
SZÁZADOS Nem akarom áztatni, uram, de sajnos fájni is fog! És ha nem kenegeti, csak siratja, még el is üszkösödhet! Az elfagyott lábbal nem lehet játszani... Na, hadd kenjem be!
LAERTES Mi ez a bűdös! Bálnaizzadság?
SZÁZADOS Ne szidjon mindent, uram! A lába is ezért fagyott el. Adtam a medvebőr csúszkát? Adtam! De maga randának találta. A kis báli cipőjében meg tessék!
LAERTES Ez a rengeteg norvég életbölcesség! Aztán itt éltek szárított tehénszaron...
SZÁZADOS Ha rám hallgatott volna, most lenne két ép lába! Minek mentünk a hegyek közé!? Mondtam, hogy az ifjabb Fortinbrast úgysem találjuk meg! Ha nem akarják, nincs!
LAERTES S az öreg király!? A haldokló! Azt csak nem hurcolják magukkal a gleccseren!
SZÁZADOS Az öreg már két éve halott, uram! Csak nem mondják. Minek? Olyan, mintha volna!
LAERTES (döbben) Micsoda?! Már két éve halott?! Te sunyi disznó, te! (Ököllez az arcába vágna, de ahogy felugrik, belehasít a fájdalom)
SZÁZADOS Nyugodjon meg! (Visszafekteti az ágyba)
LAERTES És a levelek, hogy személyesen találkoztam vele és a többi!?
SZÁZADOS Írja továbbra is azt! Nem mindegy?
LAERTES (szinte sír) Óh, ha egyszer végre hazamehetnék!
SZÁZADOS Van még valami, uram. Levele jött. Egy földije hozta...
LAERTES Na végre! Egy ember! Egy dán! – Hol van? Engedd be, gyorsan!
SZÁZADOS Attól félek, nem vet túl jó fényt ránk... De az az igazság, hogy már nem él. Átvágott torokkal találták az árokban fél nap járásra. Alighanem a cipőjéért... Hiszen látja, egy jó bakancs maga az élet! Igazán sajnálom! (Int) Hozzák be!

Két katona behozza Rajnáld véres torkú, mezítlás testét. A mellény és minden más érintetlen. Csak a torka és a lába

SZÁZADOS Kezében volt ez a levél, a húga írta. Tessék.
LAERTES Szegény Rajnáld! Apám titkos fia volt. Temessék el tisztelettel!
KATONA (a Századoshoz) Herre, far jeg ta hans klaer? Det var jo meg som fant ham?
SZÁZADOS Azt kérde, hogy a ruháit szétozthatják-e, uram?
LAERTES Hát meztelenül földelnétek el?! Micsoda barbárok, istenem! – Nem! Egy gombot se vehettek le róla! Sőt, itt a cipőm, ezt húzzák a lábára! – Mint az állatok!
SZÁZADOS Uram! Mondok én magának valamit! Bejárta az egész országot, látott mindent, alaposan kiismert bennünket. Nyomorult földönfutók vagyunk! Ugyan mivel fenyegetnének mi a fényes dán armadát?! A lengyelek ugyanolyan nyomorultak, mint mi! Velük nagy türelő esetén elbírnunk! Hadd keljünk át végre az Öre Sund-i szoroson... Írja meg ezt a királynak, és kész, megszabadult tőlünk! A húga is várja... Látom a szemén, hogy gyötri a honvágy! Na, hozzam az írószereket!?

Kutyák, sötét

8. A HÁLÓSZOBÁBAN

Alkony. Gertrud az ágyban maszkol. Vastag, fehér krém, mint a szemfedél. Ophelia nézi

OPHELIA Olyan különös, amióta magával vagyok, sokszor úgy gondolok rá, mint az anyja: „Hol van? Nem fázik? Evett-e rendesen?” Ilyesmi.

GERTRUD Ne beszéljünk róla!

OPHELIA Igen... *(Indul)* Jó éjszakát... királyné...

GERTRUD *(ijedten)* Maradj itt... Aludj velem...

OPHELIA Jó... nem bánom! *(Boldogan kibújik a ruhájából, és bevacol az ágyba. Csend – nézi a királynét)* Olyan szép maga, amikor nem beszélsz. *(Kacag)* De buta vagyok! Persze, máskor is szép, de néha úgy belefedkezem magába, csak nézem, és várom, hogy megszólaljon... hogy szóra nyissa az ajkát! Őt is így tudom nézni órákon át! Megfigyeltem, mind a kettőjüknek van itt egy kis ideg vagy mi? ... Odatehetem a kezem? Ez itt... és amikor szólni készülnek, ez finoman lüktetni kezd – le-fel... *(Hirtelen elkomorul)* ...mint gyerekkoromban – amikor kitéptük a kaszás pók lábát, az lüktetett így. „Kasza te, kasza te, ring a hóhér kötele” – ezt énekeltük, az meg szegény hosszan kaszálta a kitépott lábával... *(Sírva fakad)* A gyerekek olyan könnyen megoldanak ezt az egészet... nem tennének tönkre ennyi embert! Kitépnék a lábát, és „Király te, király te, ring a hóhér kötele!” – *(Kétségbeesetten zokog, belefúrja fejét a párnába)* – Úgy gyűlölöm! Úgy gyűlölöm! Legszívesebben belevágnám az ollót az arcába...

CLAUDIUS *(bejön)* Mi történt? Miért sírsz?

GERTRUD Nagyon megviselte... Hadd aludjon itt!

CLAUDIUS Ma is? Tegnap is... Meddig még?

GERTRUD Ma utoljára.

CLAUDIUS Ahogy akarod... Legalább én is kialszom magam. *(Leül az ágy szélére, nézi a nőt)* Gertrud! Leszünk mi még úgy, mint rég?

GERTRUD Hogy szeretlek-e?

CLAUDIUS Igen.

GERTRUD *(nagyon komolyan)* Ha nem, felkötném magam.

CLAUDIUS Mindig csak ilyeneket mondj! *(Keze lassan becsúszik a takaró alá)* Úgy megcsókolnálak... Pedig hideg vagy... Mindened hideg, ami kilátszik a takaró alól: a kezed, szemed, arcod. De itt bent, a sötétben forró minden... Úgy befeküdnék most közétek!

OPHELIA *(kimászik az ágyból, arca lángol)* Szégyellje magát! *(Felkapja a ruháit)* Nem maradok... Egy percig sem! Szégyellje magát! *(Kirohan)*

CLAUDIUS Elment a kislány...

GERTRUD Claude! Most nem akarok beszélni...

CLAUDIUS Tudod, hogy az ellenállás mindig felizgat! – *(Játékosan simogatni, vetkőztetni kezdi a nőt)*

GERTRUD Megölsz, ha most rajtam kedvedet töltöd!

CLAUDIUS *(elengedi)* – Jó! Én várok... Jó éjszakát! *(Indul kifelé, de szinte azonnal vissza is fordul. Keményen)* Gertrud! Ami fele most tartunk, az a semmi! Érted?! Maga a Semmi! – Ezt akarod?!

GERTRUD *(szinte csak magának)* Nem tudok mást tenni...

CLAUDIUS Eh! Fogok én neked könyörögni! Ha meguntad egyedül... holnap délben koronáznak, a domban megtalálsz! *(Kimegy)*

GERTRUD *(felül az ágyban, mint kislánykorában)* „Üdvözlégy Mária... malasztal teljes... áldott vagy te... az asszonyok között...” *(Elhallgat)...* Nem megy... Nem megy... Hiszen értem tette...

Sötét. Ave Maria

9. KÉT HALÁL

Régi könyvtár. A Herceg a csupaszból ravatal lábánál ül. Horatio bizonytalan mozdulatokkal, szemmel láthatóan részegen próbálja összerakni az öreg király páncélját. Nem először. Amikor egy gonddal odaillesztett vállizület megint leesik, botot ragad, és kétségbeesett, vad dühvel szétveri a félig kész alakot

HORATIO Ezt is... ezt is én rakjam össze helyetted?

A Herceg felnéz rá

Igen, részeg vagyok. DE!!! Fegyelmet! Mint te! *(Megáll előtte rezzenéstelen)* Jön, hogy összehányjam magam, a világ összeviszsa forog velem, de állok, mint a cövek, rezzenéstelen arccal, és mintha mi sem történt volna: „Nos, mi újság? Meglesz a koronázás, hercegem?”

A HERCEG Nem akarom megölni.

HORATIO *(letérdel hozzá)* Ez az ember téged mindenedből kiforgatott. A HERCEG Ne kezdjük megint előlről!

HORATIO ...Elvette apádat, anyádat, országodat...

A HERCEG NEM! Értsd meg! Nem!

HORATIO Ne fogd le a kezem! Könyörgök! Engedj szabadon... Hadd harapjak bele ebbe a baromba! *(A páncél roncsai közül előkap egy fémtokos kését)* Hadd forgassam meg benne! A koronázás tiszteletére!

A HERCEG *(nagyon tisztán, határozottan)* Nem akarom megölni... *(Csend)* Nem hiszek benne...

HORATIO Miben?

A HERCEG A halálban... hogy akkora büntetés lenne...

HORATIO *(fájdalommal)* Óh, nyomorult apád, ha ezt hallaná...

A HERCEG Elég! Meddig hajszolsz még?!

Hosszú csend. Csak két indulat, két lihegés. A Herceg felveszi a törts, kihúzza a tokból – nézi a pengét, kíváncsian, szinte vággyal

Ezzel kéne... de nem a bátyámba... nem! – Soha ki nem mászna a halálom árnyéka alól... nézné anyámat, és én néznék vissza anyám szeméből... hol a fiam, Claude? Hol a fiam?

HORATIO *(kiveszi kezéből a törts, visszahajítja a páncélroncsok közé)* Bolond vagy?!

A HERCEG Anyám soha nem felejtene el...

HORATIO *(megöleli)* Te teljesen megőrültél! – Önként eltakarodnál az útjukból?!

A Herceg nem felel – látszik, hogy gondolatban ugyanott, saját halála körül időz

Mondok valamit! Most van a reggeli... ugye? „A koronázási früstük...” *(A zsebéből kis téglét vesz elő)* Nézd ezt! Régi olasz „gyógyszer”... Vízszikkasztó beléndek... apádat is valami ilyesmivel...

A HERCEG Nem... nem akarom!

HORATIO *(lázasan, lelkesen)* De hát nem ölnék meg... csak majdnem... Hadd érezze, amit apád érzett...

A HERCEG Teljesen megvadultál... Mint egy eszelős!

HORATIO Kérlek! Egyetlenegyszer! Csak egy kicsit! Csak a halál szelét!

A HERCEG Nem... Ezzel apámon már úgysem...

HORATIO De segítünk magunkon! – Kérlek! Egyszer! ... Az apád mellett átvirrasztott három hónapért... Kérlek... *(Kapkodva öltözik)* Ezt a reggelit nem felejtí el... *(Kirohan)*

A Herceg előkeresi a törts a páncéldarabok közül. Kihúzza a tokjából, simogatja, nézi

A HERCEG Szinte látom... Áll az oltárnál... haja csillog a szent olajtól... már fején a korona... a dóm tele népekkel, mindenki énekel, szól az orgona... és egyszer csak vad lökdösődés... ijedt arcok törnek át a tömegen... nyomukban terjed, dagad a hír... „Meghalt a Herceg”... „A Herceg halott”... „Ott fekszik egy hatalmas véres tóban... apja törével szúrta le magát...” – „Micsoda? Meghalt a Herceg?” – Meg – ordítják – egy levél volt a kezében: „Apámat megölte, anyámat elvette, s most büne áldását élvezi...” – És csend... csend... a szívdobogást is hallani... minden szem a királyt nézi... – „Olyan sápadt vagy, Claude... bátyám, mi fáj? ... látod, félreálltam az utadból... légy boldog – hosszú, végeláthatatlan életet adjon neked az Ég...” *(Hallgatózik)* Milyen csend van... Biztosan odaért már... s ha odaért, megteszi, gondolkodás nélkül! ... Egy mozdulat az egész, mi az!? ... Ó hányszor megtette apámmal?! Ötvenszer, százszor?! – Mi ez!? Valaki kiáltott! ... *(Odarohan az ablakhoz)* Istenem! Megtette! Kész! ... *(Feltépi az ablakot, fülét)* Nem... Senki! Nyugalom! Nyugalom! *(Leül, befogja a fülét)* Egyszer úgyis vége lesz! Ki kell várni! Türelem! *(Feszülten ringatózik, mint egy kispártya)* Várni kell... Várni... Várni... Nyugalom! Ki kell várni! – *(Hirtelen felugrik)* Nem bírom tovább! *(Kirohan)*

10. A REGGELI

Trónterem. Aranyba, bordóba, feketebe öltöztetett nagy reggelizőasztal. Fölötte kiterjesztett szárnyakkal lebeg a dán királyok koronázási palástja. Tizennyolc kiló hímzett brokát, közepén ezüstszállal áttört gótikus tabló Igazságú Szent Erik vértanúságáról. A kép sarkában egy dísznő eszi a vértanú karját – nem tudni, hogy vaddísznő avagy szelíd. Claudius és kísérete jön

CLAUDIUS Pompás! Akkor hát lássunk hozzá, uraim! Halok éhen!
ROSEN Türelem. Felség! Előbb a milió... Az ázsúr! Ahogy rendelte!

Félrehúzódik a bordó túll, alatta egy C alakú asztal, pompásan megterítve, ezüstökkel, virágokkal, levegősen. Rosen és Guilden a szertartásmester, egymás szavába vágva, szót szóba öltének

GUILDEN Pillanat, még ne üljenek le! Ha megfigyeli, felség, az asztal alakja... egy lefektetett C – Chö vagyis Khö, mint Claudius!

ROSEN Továbbá Claudius, ha felboncoljuk, nem más, mint Khö – laudius. Laudius, mint laudio, laudare, ami latinul, ugye, dicsőítlek, dicsérlek Khö vagy Chö!

GUILDEN Ezért a római gásztronómia mezsgyéjén indultunk el, az úgynevezett könyhalatin mentén...

ROSEN És a Chö vagy Khö dicsérete jegyében állítottuk össze a menüsört...

GUILDEN ...az előételek, mártásos nyalánkságok a Chö, mint Cicero, Caesar, Cinna és Caecilius roskadó asztaláról...

ROSEN ...míg a vadabb sülték és egyéb állati zsigerköltmények, a Khö jegyűek, mint Catullus, Catilina, Caligula és nagy Constantinus szakásműterméből származtatnak...

EGYÜTT Hogy végül belefúrjuk magunkat a bűnös asszony, a nagy Khö, azaz Cleopatra Africansis bonbonból kirakott piramis alakú hatalmas édességkebeleibe...

GUILDEN És még egy farkinca: nem feledkezvén meg az ünnepelet Khö-laudius kedvencéről...

ROSEN Kis köményes kolbászkák, die Elsasser Würstchen! *(Csilingel)*

Egy Vesta-templomszerű kerek tálon kiemelkedik az asztallapból a sigestő kolbászfészek

CLAUDIUS Kiváló! Lássunk hozzá! Várunk még valakit... Fiad?

GERTRUD Hívtad?

POLONIUS Én szóltam neki...

GERTRUD Biztos nem éhes.

CLAUDIUS Mindegy! A jó reggelihez nem kell rokonság! Vágjunk bele, uraim!

GUILDEN Először izleljék meg Kelet madarainak zamátát Cicero nyomán... Egnapos füstölt pávafiókák saját fészükben...

OPHELIA *(majdnem elhánnya magát)* Könyörgök, ne! Az istenért!

GERTRUD Kissé szelídebben, ha kérhetem... *(Csend, evőeszközök zaja)*

Belép Horatio

CLAUDIUS Íme, az előőrs! Fiunk előszele! Széket, terítéket a fekete barátoknak! – Kapóra jöttél, Horatio! A gyászév miatt csak így, szűk körben koronázunk, és a te komoly arcod – ezt bókként mondom – bármely gyászasztalnak díszére válna.

GUILDEN *(felnevet)* Ez aztán a bók, uram! A gyászasztal dísz!

CLAUDIUS Pszt! Csendben leszünk és eszünk. Claudius kedvencét kérem!

ROSEN Óh, hogyne! Máris! A kis köményes kolbászkák...

GUILDEN És az édes mustár, uram! *(Odateszi mellé)*

CLAUDIUS *(megpaskolja az arcukat)* Jól van! Tanulékonyak! Íme, a kis köményes kunkorok, lakkozott fényes bőrrel! Ki parancsol? Királynő? Polonius? – Édes Ophelio – kis kolbászka. A maga mérete! *(Mindenkire hártja)*

HORATIO Én kérek. Köszönöm. Sőt... ha ilyesmivel henegetni lehet, ezt mifelénk, Jütlandon, az édes mustár hazájában sokkal rafináltabban csinálják. Szabad? *(Odamegy a fűszerasztalhoz – körülnéz)*

CLAUDIUS Figyelik! Micsoda rejtett, népi erők!

GUILDEN Aki szereti az ízeket, szereti az embereket!

HORATIO Úgy látom, van itt minden hozzá. *(Kezébe veszi a keverőcsészét)* Nálunk, Jütland szigetén az édes mustárt nem juharsziruppal sűrítik, mint itt, mert az ragacsos, mint a melasz. Hanem a szélsőségek, az össellentétek harmóniáját keresik benne – ezért a legvadabb angol mustárba *(Mutatja)* frissen pergetett hársfamézet, szerecsendiót, morzsolt babért és egy kis mentát csöpptenének. Fehér mazsola-borral pépessé keverik. És íme, ahogy mondják: édes, mint a jütlandi mustár! Ezt kóstolja meg, felség, az elzászi köményes kisdísznőkhöz! CLAUDIUS *(beleszagol)* Hm. Még valami fanyar, gyantás illatot is érzek... Ínycsiklandozó! No, lássuk! *(Kis sapkácskányit ken a kolbászágaskodó végére)*

Mindenki áhitattal, gusztussal nézi

A HERCEG *(belép)* Olyan csend van... Azt hittem, már vége!

CLAUDIUS Pszt! Szertartás van! Ne zavarj!

GERTRUD Gyere, ülj mellém, fiam!

CLAUDIUS Sírí csendet kérek... most, amikor Elzász és Jütland a dán király szájában frigyre lép! Hopp egy csepp nyál... kicsöpönt! *(Szája felé kormányozza a kolbászt)* Na, gyere te kis dagadt vitorlás, mindjárt zátonyra futsz a nagy Claudius örlőfogán! *(Hersegve leharap a kolbászból egy darabot, hosszan, élvezettel rágja)*

A Herceg és Horatio összenéz

GUILDEN Ha kolbász lennék, csakis a te torkodban szeretnék eltűnni, uram!

CLAUDIUS Pszt! Most kicsit vastagabb pántlikát erre a fényes menyasszonyra. *(Megkeni a kolbász másik végét)* És egy kis aszparáguszobóbitát. Gyere, Kolbász Kata, bemutatlak a vőlegényednek... itt forog a számban, ni! Kéken erezett, kemény, érdes királyi szerszám! Mindjárt ráülsz, Kata! Előbb meglocsoljuk egy kis sörrel, hogy jobban csússzon! Így, és most kezdődik a lagzi! Zenét a számban zajló nászhoz! Énekelj, kicsim!

Ophelia halkán dúdolni kezd támaszték nélküli fisztuláján: „Fújja a szél az én dalom”

(Élvezettel rágja a „lagzit”) Isteni ez a jütlandi kence, ujjam kolbászázt is megsétáltatom benne. *(Ujjával megkavarja, lenyalja)* Itt az alja felé csípős egy kicsit... Nem baj, nyomtassuk el egy kis kenyérrrel, sörrel!

Ophelia énekel, a Király rág, a Herceg és Horatio lélegzet-visszafojtva, a többiek élvezettel nézik. A Király csak rág, rág. Telnek a percek. Messze túl minden színházi csenden. Egyszer csak halk, erőtlen hörgés, a Korpusz hangnemében – csontszáraz torokból kipréselt suttogás

Vizet!

GERTRUD Parancsolsz?

CLAUDIUS Vizet! ... Adjatok vizet!

A HERCEG *(közelről az arcába mered)* Vizet kérsz, bátyám!? Vizet?

Odaadja neki a kancsót – Claudius mohón önti magába, magára

GERTRUD Mi történt? Az istenért! Mi ez?

CLAUDIUS Vizet! Még! Vizet!

A HERCEG Nem ismerős ez a hang, anyám?! Ez a szomj, ez az arc: „Vizet!”

POLONIUS Orvost! Gyorsan orvost! Rosszul lett a király! Segítség!

OPHELIA Mi baj? Mi történt?

GERTRUD Hányd ki! Hányd ki, édesem! Segítség! Itt hal meg a szemünk láttára! Orvost!!

CLAUDIUS Vizet! Vizet! ... Mindenem ég!

HORATIO Nesze, igyál! Kérsz még? Nesze! Még! Még! *(Ujjongva, kacagva hordja, dönti a kancsókat a Királyra)*

GERTRUD *(Rosenéknak)* Vigyük innen! Segítség! Gyorsan a szobájába!

Az asztalkendőbe csavarva vonszolják kifele

Óvatosan! Ne rázzák, könyörgök! *(A Király kezét fogja)* Drágaságom! Szerelmem! Nézz rám! Hol ég? Hol fáj!

Így cipelik, menekítik kifele, Claudius jajgat, Gertrud jajveszékél, Ophelia zokog, Horatio pedig az asztal tetején táncol, és dönti magába a bort, sört, vizet – amit talál

HORATIO Óh, hogy ezt a napot megértem! Láttad az arcát?! Az a rémület a szemében! Huss! A halál szele!
A HERCEG Igazad volt! Barátom! Százszor is igazad volt!

Összeölelkeznek, és egymás szavába vágva lelkendeznek, ujjongnak

HORATIO Megélte a kint, amit apád érzett!
A HERCEG Hogy nyúlt a kancsó után! „Vizet! Vizet!” Tessék! Nesze! Igyál! Claudius király!

HORATIO Levághatják a fejemet is, most már az sem érdekel! Hogy ujjong, táncol, tombol, dalol a lelkem! *(Szinte sír)* Ereszd rám a palástot, ne lássa az Isten, hogy sírok, kacagok az örömtől! Óh, de boldog vagyok! De boldog! *(Magára rántja a királyi palástot, iszik, tombol, táncol, mint egy részeg dán sámán)*

OPHELIA *(beszalad)* Anyád! Szegény anyád... úgy kétségbe van esve! Beszélni akar veled...

A HERCEG Már is rohanok! Százszor rohanok, ha egyszer hív! *(Kimegy)*

OPHELIA Istenem! Mi folyik itt?! Mindenki megbolondult... *(Horatiónak)* Én már semmit nem értek...

Horatio nézi a lányt. Odalép hozzá, magához öleli

Hé! Mi ez? Mit akarsz?!
HORATIO Mindent helyette?! – Akkor helyette ezt is! *(Vadul, vággyal megszólítja)* Ennyi öröm jár nekem is! Hiába sikoltozol! *(Lefogja, berángatja a palást alá)*

Sötét

11. HÚSÉG

Claudius meztelenül fekszik az ágyban, Gertrud a nedves rongyokat cserélgeti rajta, amiket Guilden a jeges lavórhoz mártogat, és kicsavar. Tocsog az ágy

GERTRUD *(finoman törli, simogatja az arcát)* Ne csukd be a szemed, édesem! Ne csukd be, hogy mindig lássalak!

ROSEN *(bekiált)* Mindjárt itt az orvos!

CLAUDIUS Nem kell orvos!

GERTRUD Csak éppen megnéz...

CLAUDIUS Nem kell orvos... Vizet adjatok! Vizet!

ROSEN *(beszalad)* Már itt is van!

CLAUDIUS Ha bejön, megölöm! Az orvos – halál!

GERTRUD *(itatja)* Kérsz még? Jeget ne tegyek bele?

Claudius megpróbál felállni

Mit akarsz?

CLAUDIUS Ki kell mennem!

GERTRUD *(Guildennek)* Add a tálat! Ott az ágy alatt... Gyorsan!

CLAUDIUS *(kiveri a kezéből)* Nem kell ágytál! Mint egy vénembernek!

A halálomon vagyok, de jól vagyok! *(Megpróbál felállni)* Add a kezed!

GERTRUD Ne még! Majd, ha jobban leszel!

CLAUDIUS Ennél jobban? Soha! Na, add már a kezed! – Ne sírj! Ne sajnálj! Azért vagyok ilyen szerencsétlen, mert itt sírtok, jajongtok körülöttem! Gyűlölöm, ha sajnálnak! Gyűlölöm! *(Elesik)*

Rosenék megpróbálják felemelni

Ne bámuljatok! Gertrud, takarítsd el ezeket, ha már a saját szégyen-
értetük nem viszi ki őket!

GERTRUD *(örjögve rájuk támad)* Takarodjatok! Ki innen... Mind! *(A földön fekvő Claudiushoz)* Látod! Gyenge vagy még! Maradj az ágyban!
CLAUDIUS Ne sírj, az istenedet! Élek, nem haltam meg! Kivonszolom én magam, ha véres térdem nyoma jelzi is az utat... Ahova a király is gyalog jár! Engedj el!

GERTRUD Nyugodj meg! *(Megöleli)* Szépen vesszük a tálat... és nem nézek oda!

CLAUDIUS Gertrud! Ne gyilkolj azzal a tállal!

GERTRUD Jól van! Kimegyünk... Gyere, kapaszkodj belém! *(Átöleli, támogatja, tartja)*

Claudius megáll

Mi van?

CLAUDIUS Bepisiltem... Istenem! Látod ezt?! *(Sírva fakad)* Ez iszonyú, Gertrud! Segíts kimenni! Ki akarok menni.

Esendő – és retteg. Tíz évet öregedett. Gertrud döbbenet nézi – inkább hideg részvéttel, mint szerelemmel

Nem akarok ágyba vizelni. Fiatal vagyok... Szeress! Ne sajnálj! *(Kivánszorog – becsukja maga mögött az árnyékszék ajtaját)* Ez hosszabb trónolás lesz!

Gertrud ül az ágyon – kétségbeesetten, tehetetlenül néz maga elé

POLONIUS *(bejön)* Hallom, elküldte az orvost...

Gertrud nem felel

Micsoda nap! Leülhetek egy kicsit, úgy megrokkantam! – és mondani is akarok valamit... – de nem bántom meg, ugye? – Néha, amikor erre járok, ebben a szobában úgy rám telepszik valami nyugtalanság... mindig arra gondolok, hogy egyes szavak is kimúlnak, mint az emberek... például az a szó, hogy cimbora – divatjamúlt, ósdi szó, mint a sült alma – szóval számomra a *cimbora* szó – ne vegye rossz néven! – de az öreg király halálával végképp kiürült. Öreg király, mondom, aztán három évvel fiatalabb volt, isten nyugossa. Csak hát a korona öregít, ugye? – Egyre többet gondolok rá, és nem tudom hova tenni a halálát! Számomra vele egy személyes király halt meg, – aki olyan volt, mint én, akivel egy követ fújtam – egy kisember, nagyban... akinek fia van, mint ahogy nekem lányom. – Ne haragudjon, hogy ezzel traktálom, de én nagyon szerettem a mi király apánkat, isten nyugosztalja! *(Szeme bepárasodik)* És amikor a Herceg a dögöt kereste apja trónja alatt, emlékszik, a macskát! Az nekem úgy a szívembe nyilalt! – mintha engem kerestet volna! Hiszen az a hűséges dög... király apánk trónja alatt... az én vagyok! És ezt nem a mai felfordulás mondatja velem, hanem az emlékezés, a régi szép dolgok emlékezete...

Kintről léptek – kopogás

A HERCEG Bejöhetnek, anyám?

POLONIUS *(ijedten)* A Herceg! Még csak ez hiányzott! *(Hátrahúzódik a spanyolfal mögé)*

12. HÜBRISZ

A HERCEG *(belép)* Hívattál?

GERTRUD Beszélni akarok veled...

A HERCEG Ma nem vetkőzöl?

Durr egy pofon. – Több nap hisztérikus feszültségéből

GERTRUD Te vérszomjas disznó! Meg akartad ölni?!

A HERCEG Ezt meg ne próbáld még egyszer...

GERTRUD Mert megmérgezel! Vagy agyonversz? Vagy leszúrsz!? Mi lesz!?

A HERCEG Csillapodj, anyám! Próbáljunk meg emberi módon...

Durr, még egy pofon

GERTRUD Emberi módon?! Kiszedem a szemed, te gyalázatos! Nézd meg, hogy néz ki! Mit tettél vele! – Hát kinek képezed te magad?!

Mindenféle ócska pletykák nyomán, majdnem halálba küldöd a férjem, és akkor próbáljunk meg emberi módon! *(Üti, tépi, karmolja)*
A HERCEG *(hátrál előle, menekül az ágy körül)* Ne hazudjunk egymás szemébe! Te is tudod, hogy...

GERTRUD Még hogy én, a férjem gyilkosa!? Hát te mi vagy?! Te cinikus disznó, te! Nézd meg, hogy néz ki! – Ereszd el a kezemet! – Most boldog vagy? Elégedett vagy!? *(Üti, rúgja, ahol éri)*

A HERCEG *(próbálja kikérülni, lefogni)* Csillapodj, anyám! Hallod?! Állj meg!

GERTRUD Eressz el! Ne szoríts! Meg akarsz fojtani, te istentelen! Engedd el a kezemet! *(Hisztérikusan zokog, miközben szabad kezével folyamatosan üti, tépi, karmolja fiát)*

A HERCEG Az ördögbe! Nyughass már! *(Felkapja az ágy mellett álló lavórt, és a jeges vizet anyjára zúditja)*

Gertrud lihegve, reszketve fekszik az ágyon

Így! Most beszélgethetünk!

GERTRUD Nincs mit mondanom...

A HERCEG Akkor miért hívtál?

GERTRUD Gyűlöllek... Ne légy boldog soha senkivel!

A HERCEG *(hihetetlen önuralommal fogja vissza magát)* Azt reméltem... ha majd tisztán látsz... hogy egy nap majd visszakaplak, anyám!

GERTRUD Apádat a rák vitte el, esküszöm! Valaki mocskos hazugsággal tömte tele a füled...

A HERCEG Még most is véded!? *(Megragadja, megrázza)* De meddig, anyám! Meddig?!

GERTRUD Megöriültél?! Eressz el!

A HERCEG Azért véded, mert tudtad! Tudtad, ugye! *(Lefogja)* Ordíts csak, sírjál, dobáld magad! Kiszedem én belőled! Végig tudtad, mi? ... az első pillanattól kezdve... Együtt találtátok ki, együtt szültétek!? *(Egyre jobban nekidvadul)* Na, mondd ki, te vörösrre mázolt élveteg szájl! Lihegd a fülembel! Miféle rák az, amely apám életét megette! Két ollója volt, ugye? Egy férfi meg egy nő!

Claudius félmegtelenül kitérőtorog – az ajtófélfába kapaszkodva tehetetlenül nézi őket

CLAUDIUS Segítség! Segítsen már valaki! Megöli! Segítség!

POLONIUS *(a paraván mögül)* Gyilkos! Gyilkos! *(Előjön – próbálja leszedni, lerángatni az örvongó fiút Gertrudról)*

A Herceg torkon ragadja az öreget, és ellöki. De olyan szerencsétlenül, hogy Polonius nekitántorodik a falnak, és véres csíkot „húzva”, meghasadt koponyával, holtan csúszik le a király lába elé. Halála ugyanolyan tragikomikus képtelenség, mint élete volt. – Rosen és Guilden is betódul – az őrséggel együtt

A HERCEG Nem akartam! Óh, istenem! Nem akartam... megölni! *(A hulla mellett terdel, az öreg véres arcát nézi, öleli, simogatja)*

Mindenki döbbenetben áll. Csend

CLAUDIUS Menjetez ki! Mind! Hagyjatok magunkra!

Kimennek

(A Hercegnek) Azt hiszem, mostantól fogva kicsit jobban megértjük egymást... *(Csend)* Mi legyen? Vállalod az öreg meggyilkolását, és ami jár – öt év, tíz év –, leülöd, mint bármelyik alattvalóm! – Vagy elkendőzzük a dolgot – visszamész Wittenbergába, és a lábadat dán földre soha többé nem teszed... Válassz!

A HERCEG Nem... Ehhez nincs jogod!

CLAUDIUS Gondolkozz rajta! Az egész éjszaka a tiéd! – Az öreg itt marad csendestársnak. Szébb halált érdemelt! Bár ez sem csúnya... *(Kikiált)* Hé! Rosen! Guilden! Végeztünk!

13. ÉBREDÉS

Hajnali derengés valahol Norvégiában. Furcsa a csend. Hallgatnak a kutyák

LAERTES *(felriad)* Úh! De furcsát álmodtam! Valaki rángatta a lábamat... de nem volt ott senki! *(Körülnéz)* Hé, százados! Tégy a tűzre... megfagyok... Nem hallok!? *(Odavágja a csészejét)* A lusta istenedet, tégy fát a tűzre! *(Odrún fekhelyén nem mozdul senki – odabiceg, üres)* Odrún! Hol az anyádba vagy?! *(Az ajtóhoz megy, zárva. Rángatja)* Mi ez?! Norvég csürhe! Bújjatok már elő! *(Vadul, tajtékozva veri az ajtót. Semmi)* De furcsa... ez a csend! *(Hallgatózik)* A kutyák! Nincsenek itt a kutyák... *(Kínéz a résen)* Te jó ég! Ezek elmentek! Mind elmentek! – *(Széttúrja Odrún fekhelyét)* A fegyvere sincs itt! – Uram, irgalmazz! A pecsétem is eltűnt...

Odrún ágyából, a bőrök alól írásk fordulnak ki

(Döbbenet) Mi ez? Vázlatok... a királyi palota, a vár... *(Egyre kétségbeesettebben lapoz)* A kapuk, az utak... az Öre Sund-i szoros! Hát ezért faggattott annyit! – És ez az írás!... *(Közelebb viszi a fényhez)* „Átengedni szíveskedjen... Fortinbras” – Ez az írás! Megöriülök! *(Már csak tátog a döbbenettől)* Végünk van! Árulás! Riadó, emberek! Végünk van! *(Kétségbeesetten nekiesik az ajtónak, üti, rángatja)* Ki kell jutnom innen! *(Mint tehetetlen vadállat, előbb az ablakot feszegeti, majd az ajtót próbálja a késével, egyre nagyobb pánikban, szinte tragikomikus a sánta rohángálás, kapkodás – és közben eszelősen hajtogatja)* Ki kell jutnom! Óh, istenem! Hol a kés? *(Könnyeivel küszködve kaparja a korhadtt padlót – felszisszen)* Rohadt kés! Csupa vér minden! *(Bebugyolyálja vérző kezét, és sántán, a fájdalomtól káromkodva, sziszegve, vérző kézzel túrja, kaparja a földet)* Az isten legyen irgalmas hozzád, százados! Csak jussak ki innen! *(Ás, és motyog magában)* Gyere! Gyorsabban... A húgomért! Nem másért! – Tölem megdögölhet mind... norvég is, dán is... egy kutyá! Árulók mind!

14. AZ ANGYAL

A király betegszobája. Mint egy buddhista szentély. Áhítatos hajnali derengés, csend. Az ágy körül kék lángú, sziszegő szeszégőkön különböző méretű fazekakban víz forr. Kövéren dől a gőz. A király könnyed, nedves lenvászonba csavarva, enyhén megdöntött ágyán, mint egy ravatalon. Belép Ophelia, megáll az ágy fejénél, szó nélkül nézi a kinlódót. Tekintete merev, mint egy madaré

OPHELIA Nem alszik... Nem tud aludni, ugye?!

CLAUDIUS Mit akarsz?

OPHELIA Nem hagyják aludni a bűnei...

CLAUDIUS Takarodj innen! Őrség!

OPHELIA Hallgasson!

CLAUDIUS Őrség! Őrség!

OPHELIA *(felkapja az egyik forró vizes edényt)* Ha még egyet szól, a nyakába öntöm! Érti!? ...asztán visíthat, mint egy kis selyemmajom... *(Közelebb lép)* Álljon fel!

CLAUDIUS Megöriültél?!

OPHELIA Azt mondtam, álljon fel!

CLAUDIUS *(elveszti a türelmét, ráordít)* Te, bolond ribanc! Azt hiszed, jökevdemben fekszem itt!

OPHELIA Ne mondjam még egyszer! *(Fenyegetően lendíti az edényt)* Álljon fel!

CLAUDIUS *(szinte sír a dühtől)* Nem látod, hogy nem tudok! Képtelen vagyok!

OPHELIA De fel fog! *(Odalocsant egy adagot az ágyba, Claudius lába elé)*

CLAUDIUS *(jajgatva, nyögve menekül az ágy végébe)* Mit akarsz tőlem? Nem én öltem meg az apádat...

OPHELIA De igen! ... Csak nem a saját kezével... A testvérét is úgy ölte

meg... hogy közben ártatlan maradt... Talpra, mert úgy nyakon öntöm, hogy egyben nyúzzák le a bőrt magáról! Hallja? Álljon fel!

CLAUDIUS *(az ágyba kapaszkodva, iszonyú kínok árán feltápáskodik, a kötés lecsúszik róla, felig meztelenül áll a lány előtt. Összeesik, feláll, újra összecuklik)* Nem bírok... Könyörgök! Nem bírok...

OPHELIA Szedje már össze magát! *(Ráordít)* Mit fekszik le folyton, mint egy tehén...

CLAUDIUS Nem tudok... nem bírok... *(Összekucorodva sír, nyöszörög a földön, mint egy selyemhernyó)*

OPHELIA *(a király fölött áll forró vizes lábossal a kezében, és szinte katonatul – egy hangon, minden elégtétel nélkül)* Úgy, sírjon... sírjon csak... sírjon, zokogjon... nyöszörögjön... úgy, sírjon csak... sírjon...

Kintről rohanó léptek. Rosen és Guilden nyomul be az ajtón – feldúltan, egymás szavába vágva

ROSEN Uram! Uram! Sürgős hírt hozunk...

GUILDEN Rossz hírünk van, felség! Mondhatjuk...

Döbbenet megállnak a látvány előtt

CLAUDIUS *(a földön fekvé)* Mi van... már megint?

EGYÜTT Megszökött a Herceg!

OPHELIA *(riadtan)* Nem... nem lehet...

CLAUDIUS Hogyhogy megszökött...

ROSEN Nincs a helyén... elment... megszökött...

CLAUDIUS A Herceg?!...

OPHELIA Nem... ez lehetetlen... nem szökött meg... biztosan nem... az nem lehet... *(Lassan kihátrál)*

GUILDEN Pedig nincs ott... elment...

CLAUDIUS Menjtek utána, és hozzátok vissza... Bárhogyan! Élve! Megértették! Menjtek már!

Elindulnak kifele – megállnak, visszanéznek a földön fekvő királyra

ROSEN Jól van, felség?! Jól fekszik...

GUILDEN Nem akarna inkább az ágyba...

CLAUDIUS Menjtek a pokolba... Mind! Takarodjatok! *(Elkínzottan behunyja a szemét, mint egy halot)*

15. OPHELIA

Polonius hullája a falnak támasztva ül, roncsoltan, véresen

OPHELIA *(mellelte térdel, és próbálja letörölni arcáról, hajáról a vért)* Hallgatsz, ugye? Locska papa, te! Ha élnél, most nagyot néznél ám – egy könnyem se hullt, végig, egész idő alatt, egy sem! *(Nézi az eredményt)* Így! Már nem is látszik semmi... Szóval egy árva könnyecsepp sem! És tudod, miért? Mert én rájöttem, papácska... de úgy igazából... mint amikor felszáll a köd! A halálod nyitotta ki a szememet... hogy mi nem kellettünk senkinek. Te erre nem jöttél rá... öregkorodra sem, folyton úgy sűrögtél, forogtál, mint aki kell – én hál' istennek hamar rájöttem, már most az elején... Sőt, nemhogy nem kellünk, egyenesen útban vagyunk! – Ezek itt nagyon erősek, papácska – hiába igyekeztem, hogy te is ilyen erős és lelketlen légy – hiába! Látod, mire mentél vele... De nem sírok... akkor se sírtam, amikor... *(Leveszi az övét)* Ma másodszor vesztettem el a lányságomat, ez azt jelenti, hogy végképp oda van! Én ezt az övet soha többé nem teszem a derekamra... ahányszor megoldották, mindig csak a fájdalom! Látod, hogy beszélek róla, semmi siránkozás, jajgatás... ha fájdalom, hát fájdalom, egyszer úgyszólván túl leszünk rajta. *(Felköti az övét az ablak kereszt-rácsára)* A reggeleket szerettem, az állatokat, míg kicsik, a tengert is, de az embereket nem tudtam megszeretni. A Herceget sem... csak nagyon akartam! Ha élnél, úgy csodálkoznál, hogy így haltunk meg, ily vigasztalanul mi ketten, papácska... *(Nyakába teszi a hurkot, kettőt rúg, s még leng egy kicsit)*

Sötét. Tenger, szél

Három hónap múlva. Tél. Kásás, koszos nyák mindenütt. A Herceg és Horatio a kikötőben, a szádokfák között él – egy csónakroncsokból, vitorlacafatokból rakott vacokban. Lábuk előtt tűz ég – kékké dermedt kezüket lógatják haldokló lángjaiba. Kissé távolabb fekete ruhás nő áll a parton. Gertrud. Nagyon megöregedett. Arca összetört, aszott, árkos. Már jó ideje áll, nem mozdul. A tenger fölött süvít a szél

A HERCEG *(ingerülten, félhangosan)* Nem akarok beszélni veled!

HORATIO Akkor küldd el... már mióta itt áll!

A HERCEG Minek hoztad ide?

HORATIO Annyira könyörgött! Beszélj vele... a kedvemért! *(Odamegy Gertrudhoz)* Jöjjön...

GERTRUD *(riadtan, suttogva)* Most nem tudok! ... Majd máskor... most képtelen lennék...

A HERCEG *(odakiált)* Tán szeretetet vártál, gyöngédséget... vagy mit?

GERTRUD Nem... Csak azt, hogy hallgass meg! *(Közelebb jön – most látszik csak, mennyire elgyötört)*

A HERCEG Minek? Mindent elmondtunk már...

GERTRUD *(szinte sír)* Meddig akarod ezt csinálni... Elég, fiam, hagyd abba! Hát ebbe akarsz beleörülni? Gyere haza! Kérlek! Gyere haza... *(Belekapaszkodik, görcsösen öleli)*

A HERCEG Itt hagytuk abba a múltkor is...

GERTRUD Hoztam pénzt! Utazz el! Menj vissza Wittenbergába! Az emberek közé... Menj vissza! Utazz el!

A HERCEG Hogy leszálljak a lelketekről, mi? Nem, anyám... Én innen nem megyek el!

GERTRUD *(kétségbeesetten rázza)* Ébredj fel! Térj magadhoz! Itt akarsz elpusztulni... szétrohadni... mint egy... egy...

A HERCEG Későre jár... Ha nem akarsz mást... Horatio elkísér...

GERTRUD *(gyűlölettel)* Olyan vagy, mint az apád! Hideg és könyörtelen... Nincs érzés benned! Mint a jég! Mint az apád! *(Csak most döbben rá, hogy mit mondott)* Bocsáss meg... nem akartam... kiszaladt a számon, esküszöm! Nem akartam! Bocsáss meg! *(Sírva elbotorkál)*

Csend, csak a szél. A Herceg sápadtan mered maga elé – hirtelen gondolattal előrántja rongyai közül apja füzetét, kihalásból egy lapot, reszkető kézzel, kapkodva ír

HORATIO *(odalép mögé, nézi)* Ugyan már... elment az eszed?!

A HERCEG Nem fog kitérni! Ne félj! Iserem jól... *(Kezébe nyomja a levelet)* Menj! Vidd el neki... És mondd meg... ahogy ő akarja, késszel, karddal, csupasz kézzel, mindegy, tőlem szöges ostorral is verhetjük egymást, mint a veszetek, csak vége legyen már!

Sötét

17. ISZAP

Claudius az ablaknál ül egy kerekesszékekben. Karját nézi a fenyben. Guilden iszappal keni a testét, elsimitja, letörli, és újra

CLAUDIUS Hogy nő az új bőr a régi alatt! Levakarom ezt a ragyásat... és íme, sima, fényes, rózsaszín bőr! Mint egy újszülöttnek! Isteni ez a kurlandi iszap! Sokkal jobb, mint a miénk... az csak bűdös!

ROSEN *(bejön, nagyon ideges)* Uram... egy szóra...

CLAUDIUS Mondtam, hogy iszapozás közben ne zavarjanak!

ROSEN *(elindul, visszafordul)* Ezt muszáj meghallgatni...

CLAUDIUS *(Guildennek)* Az arcomat ne! Hányszor mondtam! – Azt majd én! *(Lassan, kéjjel kenni kezdi magát, mint egy sminkelő dáma)*

Ordítás, dulakodás kintről – hadonászó örök, katonák között beesik Laertes – iszonyatos állapotban: arca, teste csupa seb és sár, ruhája cafatokban. Akárcsak az idegei – artikulálatlanul ordít, mint aki megveszett

LAERTES Hol a király?! Eresszetek a király elé! *(Sántán rohangál le-fel, minden mozdulata kín és görcs)* Hol van Claudius?! *(Megragadja Guil-*

dent) Add elő, te gethes, mert megfojtalak!
CLAUDIUS *(az iszap alól)* Itt vagyok! Mi kell!
LAERTES Fegyverbe, uram! ... Riadó! ... Nyakunkon a norvégok! *(Megragadja a királyt a karjánál fogva, rángatná, cibálná magával)*
CLAUDIUS *(járnai még alig tud, tehetetlenül összecsuclik széke előtt)* Szedjétek már le rólam! Mit álltok!

Laertest elrángatják

LAERTES *(ordít)* Itt vannak! ... Nem halljátok? ... Az utcákon, a házainkban... mindenütt! *(Hallgatózik)* Ha! A kutyák! A norvég medvé-ölők... Érzem őket, itt vannak... Emberre jönnek azok is, uram!

A szorongás lassan átragad a többiekre is

Fegyverbe, felség... Riadó!
CLAUDIUS Elég! Hallgass már! *(A többiekhez)* Mi a fenéről beszél?
ROSEN A norvégok, uram... állítólag... átlépték a határt!
CLAUDIUS Na és? Láttunk már ilyent... Hol vannak?
ROSEN Nem tudjuk, uram... Vissza nem mentek...
CLAUDIUS Üljön össze az államtanács... most azonnal! *(Laertesnek)*
Légy ott te is!
LAERTES *(kitépi magát a kezük közül)* Nem! Egy lépést se... Előbb a hűgomat... az apámat akarom... – Óh, hogy rohantam... étlen-szomjan... mint az örült, négy napon át! Éjjel-nappal... Szemhunyás nélkül... Csak az hajtott... semmi más... hogy őket még egyszer... a hűgomat... hogy még egyszer... lássam! *(A kimerültségtől elsírja magát)*

Csend. A jelenlevők összenéznek

CLAUDIUS Vezessétek a hűgához...
GUILDEN Hova, uram!?
CLAUDIUS A hűgához... Mit néztek így?! Nem hallottátok, vigyétek a hűgához! Meg az apjához! Együtt vannak...

Mind kimennek, csak Rosen marad

Menj te is!
ROSEN *(bizalmasan)* Nagy hírem van, uram!
CLAUDIUS Mi van ma itt? Mi ez a forgalom!
ROSEN Elfogtuk Horatiót, uram!
CLAUDIUS Elfogtátok?! Hol?
ROSEN Itt a palotában...
CLAUDIUS Itt? Hogyhogy itt?
ROSEN Itt jött a folyosón... hogy beszélni akar veled...
CLAUDIUS És ti bátran elfogtátok! Kitűnő! *(Dühvel)* Hát mindenki pojáca lett a világon!
ROSEN Ezt találtuk nála... *(Átadja a levelet)*

Claudius kibontja, olvassa

GERTRUD *(érkezik)* Ne bántsд őket... kérek...
CLAUDIUS *(a levélre)* Meg akar ölni. Tiszta sor! Látod? Egyszer nem volt elég, másodszor is az életemre tör...

Bevezetik Horatiót

GERTRUD Ne bántsд őket...
CLAUDIUS *(olvassa)* „Az élet dolgait megoldani nem bírván, a halál vágyával telten – párbajra hívlak.” – Ez eléggé egyértelmű, nem?
HORATIO Mi a válasza, uram?
GERTRUD *(Horatiónak)* Nézz rá! Alig bírja a kezét felemelni... és te kard elé állítanád?
CLAUDIUS Hagyd békén, Gertrud... *(Csend – nézi Horatiót)* Vasárnap délben megfelel?
GERTRUD Elment az eszed, Claude!? Te akarsz párbajozni, aki támaszték nélkül lépni sem bírsz!
CLAUDIUS *(indulattal)* Ne fogd a kezem, Gertrud, nem vagyok rászor-

ulva! *(Horatiónak)* Akkor vasárnap délben... rendben?
HORATIO Itt leszünk, uram. *(Kimegy)*
GERTRUD Alig bírsz felállni... Reszket kezed, lábad, mint egy aggasztánnak...
CLAUDIUS ELÉG! Egyszer véget kell már vetnünk ennek a dolognak!
GERTRUD *(döbbenettel)* Véget? Miféle véget!
CLAUDIUS Ne szólj bele! – Segíts, törödj meg!
GERTRUD *(veszi a nedves lepedőt)* Mit akarsz, Claude?! Mi ez az egész?!
CLAUDIUS Ne dörzsölj úgy, az istenit! Finoman!
GERTRUD Én nem hagyom a fiamat... Hallod?
CLAUDIUS Márpedig ez a párbaj meglesz! Vasárnap délben!
GERTRUD Nem engedem... Itt nem lesz több vér, Claude! – Hallod? Nem elég, hogy az apját...
CLAUDIUS Elég! – Meddig gyötörtök, üldöztök, kínoztok még!? – Harminc éven át lapítottál a bátyám mellett, akarat nélkül, bénán, savanyúan! Úgy ültetek egymás mellett, mint két uborka! Zöld volt az arcod, szívem, s rücskös a nagy méltóságtól! És egy kiszáradt púderdoboz volt a lábaid között! Ezt a nőt, ezt a múmiát támasztottam én fel a szerelmemmel! – De nagy árat fizettem érte, csak én tudom, hogy mekkorát! – Elég volt! Vasárnap délben pontot teszünk erre! A palástomat!

Ráadják

(Görcsösen magára húzza, és félig meztelenül, félig iszaposan, két szolgájába kapaszkodva reszketeg léptekkel elindul) Államtanács van... Vagy mi az ördög!

Harangoznak

18. A PÁRBAJ

Vívópást a palotában. Dél. Bolydult harangzúgás. A Herceg fehér plasztronban, vívógyakorlat közben

A HERCEG Abbahagyhatnák már! Le fognak szakadni a harangok!

Horatio becsukja az ablakot, szűrt harangzúgás

Wittenbergában – lassan már el se hiszem – hatalmas, gyönyörű vívócsarnokunk volt, egyszerre kétszáz fehér ruhás fiatal férfi, mint holmi kerubok, „véd, szúr, véd, kitör” – egyszerre. Kétszáz test, kétszáz kard – „véd, szúr, véd, kitör”. És micsoda hajlékonyság, grácia, szellem – suhogtak a pengék, fújtattak a mellkasok – „véd, szúr, véd, kitör” – faltól falig, ott izzadságot fél karral letöröl, fordul és *en garde*, „véd, szúr, véd, kitör” – *un, deux, trois, parer!* *(Lendülettel, felszabadultan vív, a fegyelem nyugalmával)*

Horatio szeretettel nézi. Rosen jön, kardokat, kötszereket hoz

Na végre! Mikor jönnek már? Dél elmúlt!
ROSEN Nem tudom, kérem. Államtanács van... De őfelsége, a király, biztosan benéz...
A HERCEG Benéz? Hogyhogy benéz?
ROSEN Ezt mondták, kérem. *(Kimegy)*
A HERCEG A kihívást elfogadta, nem?
HORATIO El. Anyád is hallotta! – Vasárnap délben!
A HERCEG Vasárnap van... dél van!

A harangozás csitul, elhal. Csend

HORATIO Nem tetszik ez nekem...
A HERCEG És a pást, a kötszerek, a kardok... minden készen áll! *(Folytatja a vívóiskolát)* Véd, szúr, véd, kitör!

Rosen és Guilden kisasztalt, majd édességet, pezsgősvedret, poharakat hoznak – gusztussal szervíroznak

GERTRUD (*jön – üzötten, riadtan*) Olyan rossz előérzetem van! Menjünk innen! Menjünk, amíg nem késő...
A HERCEG Mi ez itt?! Vénasszonyok gyülekezete? (*Rákiált Guildenre*)
Hol van a király?
GUILDEN Az Államtanácsban, felség! Azt üzente, késik egy kicsit. Kezdjék el nélküle!
A HERCEG (*földhöz vágja a kardot*) Hogyhogy nélküle! Hát mindenki megőrült!
GERTRUD (*Horatiónak*) Könyörgök, segítsen! Beszélje rá... menjünk innen... kérem....
HORATIO (*a Herceghez*) Lehet, hogy igaza van anyádnak...
A HERCEG NEM! Itt nincs helye semmiféle aggódásnak! Elfogadta a kihívásomat!? – El! Akkor jön. Késik, de jön.
GERTRUD (*Horatiónak*) Higgyen nekem! Ismerem az uramat! ... És olyan furcsán néz a gárda is! Maga erősebb nálam...
HORATIO Csak nem akarja, hogy...
GERTRUD De! Fogja le, és vigyük innen... Vigyük be hozzám! – Oda nem mernek bejönni! Bízson bennem! Kérem!

Horatio elindul a Herceg felé

A HERCEG Meg ne próbáld, hallod?! Leszúrlak, mint egy csirkét... (*Felveszi a kardot*) Én itt a királyt várom! Tapodtat sem, értitek!

Egymással szemben állnak, a kard hegye a levegőben, kettőjük között vibrál. Gertrud a pengével mit sem törődve, odarohan a fiához, „ráveti” magát, és átöleli – szinte komikusan természetes a mozdulat. Így tartja karjaival guzsba kötve

GERTRUD (*sikítja*) Vegye el a kardját, gyorsan, vegye el!

Horatio kicsavarja a Herceg tehetetlen kezéből a fegyvert, és Gertruddal együtt, közös erővel, ordítva, jajgatva, káromkodva vonszolják a kijárat felé. Hihetetlenül ostoba és fájdalmas az egész. Belép Laertes. Bottal, fehér plaszttronban. A vívóeleganciától még szembeötlobb a nyomoréksága, a maga után vonszolt elfagyott, kacskala láb. Húga elvesztése miatti fájdalma őjzongéssé fokozódott

LAERTES (*jön, mint egy eszelős*) Eresszétek el! Itt van a másik fél!

GERTRUD Menjen innen!

HORATIO (*próbálja elvonszolni mellette a Herceget*) Félre, te nyomorult! Miféle gázsághoz adtad magad?!

LAERTES (*Horatiónak*) Engedd el, hányszor mondjam még! (*Leüti, valószággal letaglózza Horatiót, az szó nélkül összecuklik. A Herceghez*)
Vedd fel a kardot!

GERTRUD (*Rosennak*) Állítsák meg! Fogják le!

ROSEN Nincs ilyen értelmű parancsunk.

GERTRUD Én parancsolom! – Királynéd vagyok!

ROSEN Tudom... De őfelsége magához vont minden parancsot!

Közben a Herceg hátrál, próbál kitérni Laertes útjából

LAERTES (*durván félrelöki Gertrudot*) Tűnjön innen, asszonyom! (*A Hercegnek*) Vedd fel a kardot!

GERTRUD (*Guilddennek*) Segítsenek, könyörgök... segítsenek!

Már-már mozdulnának

LAERTES Aki közbelép, ledőföm! Megértettétek?!

Kihátrálnak

GERTRUD Hol a király? Segítség! Hívják a királyt! (*Kirohan*)

A Herceg és Laertes. Állnak egymással szemben

A HERCEG Nem vívok veled!

LAERTES Nem!? ... miért nem? – Itt a levél – tessék: „Az élet dolgait megoldani nem bírva... párbajra hívlak...”

A HERCEG Az a királynak szolt!

LAERTES És nekem nincs sérelmem?! Nekem ki ad elégtételt, mi? – Állj ki!

A HERCEG Nem vívok veled... Mondtam már!

LAERTES Vedd fel, vagy pusztá kézzel verlek agyon!

A HERCEG Laertes, testvéremként szerettelek...

LAERTES Vedd fel a kardot!

A HERCEG Tiszta szívémből sajnálom húgod halálát...

LAERTES Szavak... semmit nem jelentenek! Vedd már fel!

A HERCEG Akkor sem, ha megölsz! – Nem vívok veled...

LAERTES (*pofon vágja*) Hányszor mondjam még! Állj ki!

A HERCEG (*kezevel letörli eleredt orra vérét, próbál kitérni Laertes elől*)
Nem érted, hogy nem vívok?!

LAERTES Apámat megölted, húgomat a kétségbe kergetted! Még ez a nyomorék láb is hetediziglen a te vetked! És akkor nem állsz ki velem?! (*Hozzávágja a királyi kisasztalt*)

A Herceg megcsúszik, elesik

(*Ráveti magát, kivonszolja a pástra*) Vedd fel a kardot, és vívj! En garde!

A Herceg mozdulatlanul áll vele szemben. Kard a földön

(*Lerántja a Herceget, arcát rányomja a pengére*) Látod ezt?! Vívni fogsz! Érted? (*Feláll*) En garde! Állj fel!

A Herceg feláll kezében a karddal, igyekszik kitérni Laertes szúrásai, vágásai elől – oldalazva, futva menekül. Laertes meg utána, mint egy véres, nyomorék lidércnyomás, és ahol éri, üti, csépli, rúgja ökölrel, karddal, mankóval; szúrja, vágja, kaszabolja, mint egy véres rongycsomót. Végül a pást közepére vonszolja és ledöfi. Kimerülten fuldoklik, köhög a hulla fölött. Horatio megmozdul, kezd magához térni. Kétségbeesetten érkezik Gertrud, nyomában a fél Államtanács. Döbbsenten állnak a Herceg véres teteme fölött

(*Üres szemmel dadogja*) Megölte őket... és velem nem akart!

Megérkezik Claudius is – a Király! Most először jelenik meg mint uralkodó – palást, korona, kíséret –, ketten támogatják. Nézi a Herceg holttestét

HORATIO A király az ok! Mindenben a király! (*Előkotorja a füzetet, a véres levelet, mindenkinek mutogatja*)

GERTRUD Gyilkos! Gyilkos! (*Egyre nagyobb fájdalommal, gyűlölettel*)
Aljas, alattomos a gyilkos!

CLAUDIUS Csendesebben, asszonyom! Halott van a háznál!

Gertrud és Horatio ordításába egyre erősödő távoli kutyaugatás vegyül. Mély, öblös torokból, mint a harangzúgás. Először Laertes neszez fel, majd lassan a többiek is meghallják

LAERTES (*rémülten*) Itt vannak...

CLAUDIUS Kik? Hol?

LAERTES Halljátok... Ezek ők! Itt vannak!

CLAUDIUS Hol itt? Nyugalom! Hol vannak?!

Egyre hangosabb csaholás – és emberi sikolyok, rohanó léptek. Guilden beront a terembe, nyomában véres, jajveszékélő emberek

GUILDEN Meneküljenek! Vérben a város! Iszonyat! Mészárosok, gyilkosok! Meneküljön, felség! Vérben a város!

Már szinte elviselhetetlen az ugatás – füst és láng tör be az ablakon, néhány toprongyos norvég katona benyomja az ajtót – széles fejű baltákkal hadonásznak, és kemény hangzóju nyelvükön ordítanak

CLAUDIUS (*elébük áll*) Hé, te! Hol a vezéretetek? Hol a király?

KATONA (*először megijed a királytól, de csakhamar összeszedi magát*)
Slipp meg! Hvorfor skriker du rett i fjeset mitt, hvem er du egentlig?!

CLAUDIUS Nem érted, te barbár?! *(Szótagolva)* For-tin-bras! Most már érted? For-tin-bras!

Az ajtóban megjelenik Odrún százados

Végre! Százados, állítsa le az embereit, és üljünk le tárgyalni! Meg fogunk egyezni, ebben biztos vagyok! Na! Állítsa már le őket! Hallja, Százados!?

SZÁZADOS *(egyszerre primitív és céltudatos)* Ifjabb Fortinbras vagyok.

Nem fogunk megegyezni! Nincs miről! – Új lakókat hozok ide, új dánokat – a mieinkból! *(A katonáknak)* Ta dem med ut, slakt dem ikke her inne. Ikke soel med blod i salen!

A katonák rövid úton felkoncolják, leszúrják, agyonverik Claudiust és kíséretét, mint a birkákat. Fél perc az egész. Csak a Herceg holtteste mellett térdelő Gertrud marad a színen. A Katona rámutat, Fortinbras bólint. A katona egy mozdulattal leszúrja Gertrudot, és rohan tovább, újabb feladatok után a lassan sötétedő csaholásban

Vége

Veszprémi változat. A teljes szöveg az Országos Széchényi Könyvtárban, illetve az Országos Színházi Intézet könyvtárában megtalálható.